

ΕΥΛΙΝΑ ΣΠΑΘΙΑ

Σχολικό Έτος 2020/21

6ο Δημοτικό Σχολείο Άργους

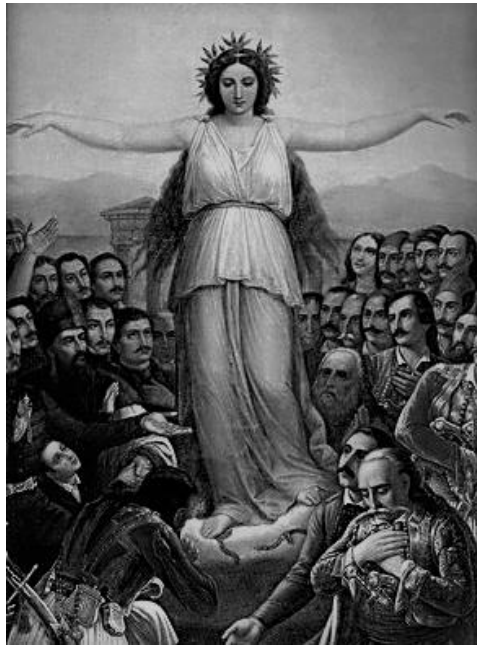

3ο Τεύχος

200 ΧΡΟΝΙΑ
ΜΕΤΑ ΤΗΝ
ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ
ΕΛΛΑΔΑ—2021

Συντακτική Ομάδα:

Οι μαθητές της ΣΤ΄ Τάξης

Υπεύθυνη Εφημερίδας:

Κουτροφίνη Σοφία Δ/ντρια 6^{ου} Δημ. Σχ.

Επιμέλεια Έκδοσης και Σύνταξης:

Κατσογιάννος Νίκος
Ειζή Χρύσα
Τσιπλικώφ Μάρω

Ηλεκτρονική Σελιδοποίηση:

Ειζή Χρύσα

Καλλιτεχνική Επιμέλεια:

Ζαμπέλη Εύη

Έκδοση:

6^ο Δημοτικό Σχολείο Άργους

Η Ελληνική Επανάσταση του 1821

Γιορτάζοντας την επέτειο του 1821, γιορτάζουμε και τιμούμε τα γεγονότα, κυρίως, όμως, τα διδάγματά της. Τιμούμε τον ηρωισμό των αγωνιστών και τη θυσία τους, αλλά και τις αξίες και τα ιδανικά που τους ενέπνευσαν να αφιερώσουν το υπέρτατο αγαθό, τη ζωή τους.

Η Ελληνική Επανάσταση του 1821 ήταν τρανό παράδειγμα της αγάπης για την ελευθερία και της αγωνιστικότητας του ελληνικού λαού. Ενός λαού, που είχε επίγνωση της βαριάς εθνικής κληρονομιάς του και ήθελε με κάθε τρόπο να αποτινάξει τον τουρκικό ζυγό που τον έπνιγε. Γι' αυτό, αγηφώντας κάθε κίνδυνο, επιδόθηκε σ' έναν αγώνα άνισο και τιτάνιο, όμοιο του οποίου δεν είναι εύκολο να καταγράψει η ιστορία των λαών.

Τετρακόσια ολόκληρα χρόνια το ένδοξο ελληνικό έθνος, που στο παρελθόν ήταν ο φωτοδότης της ανθρωπότητας, έζησε κάτω από το ζυγό ενός ανελέητου και βάνουσου κατακτητή. Βασανίστηκε, υπέφερε, αλλά δεν έχασε στιγμή την ελπίδα και την προσδοκία της εθνικής του αποκατάστασης. Η ψυχή του Έλληνα δεν υποδουλώθηκε και το πνεύμα του δε λύγισε ποτέ.

Η 25η Μαρτίου 1821 παραμένει η κορυφαία στιγμή της νεότερης ιστορίας του ελληνικού έθνους, αφού σήμανε την παλιγγενεσία του.

Σε αυτό το τεύχος τα παιδιά της ΣΤ τάξης θέλησαν να αναφερθούν στα πρόσωπα, στα γεγονότα, στα ιστορικά σημεία του τόπου μας, που έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην ελληνική επανάσταση του 1821. Οι μαθητές μας επιχειρούν να αναδείξουν τη μικροϊστορία μας και τη συμβολή του τόπου μας στην απελευθέρωση της πατρίδας μας από τον κατακτητή.

Με εκτίμηση

Η Διευθύντρια του σχολείου

Κουτροφίνη Σοφία

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Η Ελληνική Επανάσταση του 1821	1
2. Πρόσωπα – Ήρωες της Επανάστασης	5
2.1 Δημήτρης Τσώκρης.....	5
2.2 Οικογένεια Περούκα.....	6
2.3 Η ζωή του Ιωάννη Μακρυγιάννη στο Άργος 1829 – 1832.....	8
2.4 Παλαιών Πατρών Γερμανός	9
2.5 Αγωνιστές Επαρχίας Άργους το 1821.....	11
3. Οι Μάχες.....	13
3.1 Η μάχη του Ξεριά στο Άργος το 1821.....	13
3.2 Η μάχη των Δερβενακίων.....	15
3.3 Η μάχη στους Μύλους.....	17
4. Η έκρηξη της επανάστασης του 1821 στο Άργος.....	19
5. Έλληνες εναντίον Ελλήνων.....	21
6. Η Δ΄ Εθνοσυνέλευση στο Άργος.....	23
7. Πολεοδομία Άργους.....	24
7.1 Δημόσιος Χώρος και Κοινωνική Ζωή στο Άργος κατά την Επαναστατική Περίοδο.....	26
7.2 Διοικητική Οργάνωση του Άργους.....	28
7.3 Αρχιτεκτονική Δόμηση Κατοικιών επί Τουρκοκρατίας.....	29
7.4 Μνημεία του 1821 στο Άργος.....	30
7.5 Ιστορικές Κρήνες του Άργους.....	34
7.6 Κλέφτικα Λημέρια.....	38
7.7 Δρόμοι προς και από την Αργολίδα κατά την επανάσταση του 1821...	40
7.8 Τα Παλιότερα ονόματα των χωριών της Αργολίδας.....	42
8. Η ενδυμασία την εποχή της επανάστασης του 1821.....	44
9. Η διατροφή των Ελλήνων τα χρόνια της τουρκοκρατίας.....	50
9.1 Σκεύη καθημερινής χρήσης.....	50
10. Η εκπαίδευση στο Άργος στα χρόνια της επανάστασης.....	51
11. Αστυνομικές Υπηρεσίες.....	55
12. Ιατρική στην Αργολίδα τα επαναστατικά χρόνια.....	59
13. Συμβολή της Εκκλησίας στην επανάσταση.....	60
14. Δημοτικά τραγούδια.....	62
15. Βιβλιογραφία	65

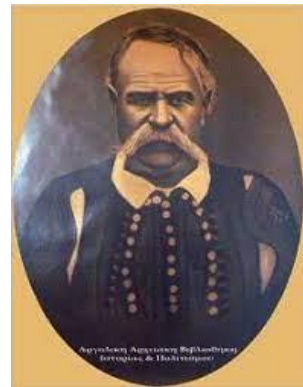
ΠΡΟΣΩΠΑ – ΗΡΩΕΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΤΣΩΚΡΗΣ

Καταγόταν από την πόλη του Άργους. Κατοικούσε στην Κωνσταντινούπολη, επέστρεψε όμως στην πατρίδα, ύστερα από την έκρηξη της επανάστασης, για να βοηθήσει τον αγώνα.

Διορίστηκε αρχιστράτηγος στο Άργος. Ξεχώρισε στις μάχες κατά την πολιορκία του Ναυπλίου και κατά την εισβολή του Δράμαλη στην Αργολίδα. Βρέθηκε και σε διάφορους ακροβολισμούς και σε μάχες στο Παλιόκαστρο του Άργους. Στη μάχη του Αγίου Σώστη όπου σκοτώθηκε ο Παπά Αρσένης Κρέστης, ο Τσώκρης διακρίθηκε φτάνοντας πρώτος με τους στρατιώτες του από την Αργολίδα και καταλαμβάνοντας τα νώτα των Τούρκων. Μετά από αυτό έφτασε από το Στεφάνι και το απόσπασμα του Νικήτα, ο Χατζή Χρήστος και άλλοι και μαζί σώσανε την έκβαση της μάχης. Ο Τσώκρης πολέμησε μέχρι που οι Τούρκοι εγκατέλειψαν την Αργολίδα και την Κόρινθο. Όταν αργότερα ήρθε ο Ιμπραήμ, στράφηκε και αυτός κατά των Αράβων υπό τη στρατηγία του Κυριάκου Σκούρτη. Στη μάχη που έγινε στους Παλαιούς Αβαρίνους, ο Ιμπραήμ Πασάς πολιορκήσε στενά τους Έλληνες που είχαν κλειστεί στο φρούριο και οι οποίοι μη έχοντες τροφές, πολεμοφόδια και καμία ελπίδα βοήθειας παραδόθηκαν στον Ιμπραήμ συνθηκολογώντας και παραδίδοντας τα όπλα τους. Μέσα στους Έλληνες αυτούς ήταν και ο Τσώκρης με τους στρατιώτες του.

Πέθανε στην Αθήνα το 1875. Ήταν ένα από τα πιο σημαντικά πρόσωπα στην Αργολίδα που βοήθησε αποφασιστικά τον αγώνα στην Πελοπόννησο.

(Αργολική Βιβλιοθήκη, 2008)
Αλέξανδρος Βλαχοσπύρος, ΣΤ΄1

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΠΕΡΡΟΥΚΑ

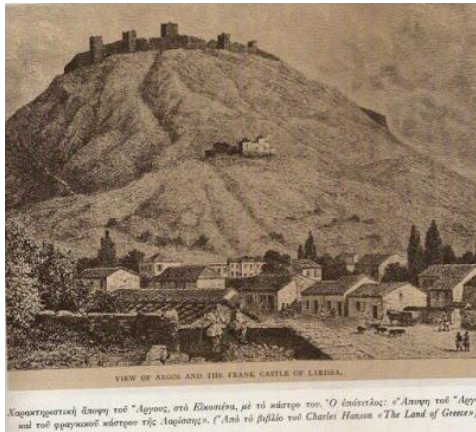
Ήταν επιφανέστατη οικογένεια που άκμασε στο Άργος. Η ασχολία των μελών της με το εμπόριο, η απόκτηση μεγάλης ακίνητης περιουσίας και η ενασχόληση με τα κοινά της Πελοποννήσου, χάρισαν στην οικογένεια μεγάλο πλούτο και πολιτική δύναμη. Τα μέλη της κατείχαν πολιτικά και κοινωνικά πλεονεκτήματα κατά την εποχή των Βενετών και των Τούρκων και ήταν πλουσιότατοι μεγιστάνες και προεστοί του τόπου, τον οποίο στην ουσία κυβερνούσαν. Ήταν δε τόσο γνωστό το οίκημα που διέμεναν, ώστε λεγόταν «το Αρχοντικόν του Μωρέως Περρουκαΐικον». Με πρωτοβουλία της συγκεκριμένης οικογένειας, ιδρύθηκε στο Άργος το πρώτο ελληνικό σχολείο το έτος 1798.

Ο πρώτος γνωστός γενάρχης της επιφανούς αυτής οικογένειας ήταν ο Γιαννάκης Περρούκας, ο οποίος έζησε επί Βενετών και επί Τουρκοκρατίας. Στα μέσα όμως του 18ου αιώνα φαίνονται οι γιοι του Αποστόλης Περρούκας και Δημήτρης Περρούκας, μεγαλογαιοκτήμονες και τοκιστές. Ο Δημήτρης απέκτησε τέσσερις γιους, τους Νικολή, Γεωργαντά, Σωτήρη και Απόστολο που υπήρξε ο πρώτος από όλους που διέπρεψε.

Ο Νικόλαος Περρούκας ήταν επιφανέστατος Αργεΐος, ο οποίος διετέλεσε και βεκίλης (Αντιπρόσωπος, πληρεξούσιος, είδος βουλευτή) της επαρχίας. Παντρεύτηκε την Αγγελική Ιωάν. Συλλιβέργου και μετά την αρχοντική ζωή που έζησε, πέθανε στις 12 Απριλίου 1822. Απέκτησε τον Ιωάννη, Δημήτριο, Χαραλάμπη, την Ευγενία, σύζυγο του Χριστόδουλου Σεβαστού, γιατρού και αδελφού του μητροπολίτη Κορίνθου Ζαχαρίου και την Ευδοκία, σύζυγο του προεστού της Κερπίνης Δημητράκη Ζαΐμη, γιου του εθνομάρτυρα Ανδρούτσου Ζαΐμη, γενικού προεστού της Πελοποννήσου. Οι γιοι του Νικολάου Περρούκα υπήρξαν μέλη της Φιλικής Εταιρείας και προεστοί και πήραν μέρος στην επανάσταση και στην προετοιμασία της.

Ο μεγαλύτερος και διαπρεπέστερος της οικογένειας, Ιωάννης Περρούκας ανήκει στους εθνομάρτυρες. Ως προεστός του Άργους, κυβέρνησε κυρίως κατά την τελευταία δεκαετία της Τουρκοκρατίας και το 1821 φυλακίστηκε στην Τρίπολη μαζί με τους υπόλοιπους προεστούς και αρχιερείς της Πελοποννήσου. Στη φυλακή υπέστη μαρτύρια επί έξι μήνες και πέθανε λίγο μετά την άλωση της Τρίπολης και 12 ημέρες μετά την αποφυλάκισή του, στις 4 Οκτωβρίου 1821.

Ο νεότερος αδελφός Χαραλάμπης Περρούκας ήταν από το 1816 μεγαλέμπορος στην Πάτρα. Όταν ήρθε στο Άργος, άνοιξε εμπορικό κατάστημα, το οποίο όμως, το πήραν οι Τούρκοι αργότερα με την έκρηξη της επανάστασης. Τον Ιούνιο του 1821 διορίστηκε από τη Γερουσία της Πελοποννήσου έφορος της επαρχίας και του στρατεύματος του Άργους και γερουσιαστής. Συμμετείχε στις μάχες κατά του Δράμαλη. Το 1823 διορίστηκε υπουργός των Οικονομικών. Πέθανε στις 27 Οκτωβρίου 1824.

Χαρακτηριστική άποψη του Άργους, από Είκοσιένα, με το κάστρο του: "Ο επίτακτος: ε' Άποψη του Άργους και του φραγκικού κάστρου της Λακωνίας". (Από το βιβλίο του Charles Hauser «The Land of Greece»)

Ο Δημήτριος Περρούκας ήταν πολύ μορφωμένος και γνώριζε την τουρκική, τη γαλλική και την ιταλική γλώσσα. Σπούδασε Νομική και Πολιτικές επιστήμες. Ήταν προεστός της Πελοποννήσου και διετέλεσε από το 1812-1821 βεκίλης (Αντιπρόσωπος, πληρεξούσιος, είδος βουλευτή) του Μωριά. Υπηρέτησε τον αγώνα σε Ελλάδα και Ευρώπη. Το Δεκέμβριο του 1821 ψηφίστηκε ως μέλος της Α' Βουλής του Έθνους.

Όταν κυβερνούσε ο Ιωάννης Καποδίστριας γνώρισε μεγάλη δόξα, αφού έγινε μέλος της Πανελληνίου και Πρώτος Γραμματέας του για τα εσωτερικά και δικαστικά θέματα. Μέλος του Υπουργικού Συμβουλίου, πρόεδρος του θαλάσσιου Δικαστηρίου, γερουσιαστής και νομοθέτης του νεοσύστατου έθνους. Σε αυτόν οφείλονται οι νόμοι του Δημοσίου Δικαίου και οι Δικαστικοί, η διοικητική διαίρεση της Πελοποννήσου και άλλα.

Ο βασιλιάς Όθωνας τον ανέδειξε και ως Σύμβουλο της Επικρατείας το 1843. Ο Δημήτριος Περρούκας υπήρξε μέλος της Δ' και Ε' Εθνικής Εθνοσυνέλευσης (1829 και 1831). Έλαβε πολλά αξιώματα και τον εκτιμούσαν όλες οι εξέχουσες προσωπικότητες της Ελλάδας, της Ανατολής και της Ευρώπης. Διατήρησε μέχρι και τον θάνατό του όλη την αλληλογραφία του ως μέγιστο ιστορικό αρχείο, το οποίο έγινε πλούσια πηγή ιστορικής ύλης. Δυστυχώς ο μεγάλος Αργεΐος δολοφονήθηκε στο σπίτι του στο Άργος στις 13 Νοεμβρίου 1851.

(Αργολική Βιβλιοθήκη, 2009)

Άγγελος Δημόπουλος, Μαργαρίτα Διαμαντή, Κων/να Καμουζή και Πένυ Καπετάνιου, ΣΤ'1

Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗΣΤΟ ΑΡΓΟΣ 1829 – 1832

Το Άργος, μετά την Αθήνα, είναι η πολιτεία εκείνη που συνδέθηκε περισσότερο στενά με το Ρουμελιώτη αγωνιστή της Παλιγγενεσίας Γιάννη Μακρυγιάννη, κι αυτό όχι τόσο εξαιτίας των δεσμών του μαζί της – ο αλαφροϊσκιωτος αυτός επαναστάτης μάλλον έμεινε στο περιθώριο της κοινωνικής και όχι μόνον ζωής του τόπου – όσο εξαιτίας του γεγονότος ότι

στο Άργος παρέμεινε αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα και εκεί άρχισε να γράφει τα απομνημονεύματά του, ένα έργο που όχι άδικα έφθασε να γίνει το ευαγγέλιο του νέου ελληνισμού. Ο Ιωάννης Τριανταφύλλου, γνωστότερος ως Ιωάννης Μακρυγιάννης, ήταν Έλληνας συγγραφέας, πολιτικός, στρατιωτικός και οπλαρχηγός της Ελληνικής Επανάστασης του 1821. Τον Απρίλιο του 1828 ο Μακρυγιάννης διορίστηκε από τη διοίκηση του Καποδίστρια Γενικός Αρχηγός της Εκτελεστικής δύναμης της Πελοποννήσου και της Σπάρτης. Εγκαταστάθηκε με την οικογένειά του στο Άργος και το σπίτι το έκτισε τότε, περίπου το 1830, και έμεινε σ' αυτό, όταν άρχισε να γράφει τα απομνημονεύματά του. Στο Άργος έμεινε από το 1829 έως το 1832, όταν λόγω του εμφυλίου μετά τη δολοφονία του Καποδίστρια μετακόμισε στο Ναύπλιο. Ο Μακρυγιάννης πέθανε στις 27 Απριλίου 1864 στην Αθήνα, από υπερβολική σωματική εξάντληση, σε ηλικία 67 ετών.

Απόσπασμα από τον πρόλογο, από τα απομνημονεύματά του. Ο Μακρυγιάννης είπε: *«Επειδή έλαβα αυτείνη την αδυναμία να σας βαρύνω με την αμάθειά μου (αν έβγουν εις φως αυτά οπού σημειώνω εδώ και ζηγώμαι πότε με κόλλησε αυτείνη η ιδέα, -από τα 1829, Φλεβαρίου 26, εις το 'Άργος – και ακολουθώ αγώνες και άλλα περιστατικά της πατρίδος) σας λέγω, αν δεν τα διαβάσετε όλα, δεν έχει το δικαίωμα κανένας από τους αναγνώστες να φέρη γνώμη ούτε υπέρ, ούτε κατά».*

(Αργολική Βιβλιοθήκη, 2009)

Δήμητρα Ντάκαρη και Μυρτώ Πατούρα, ΣΤ'2

ΠΑΛΑΙΩΝ ΠΑΤΡΩΝ ΓΕΡΜΑΝΟΣ (1771-1826)

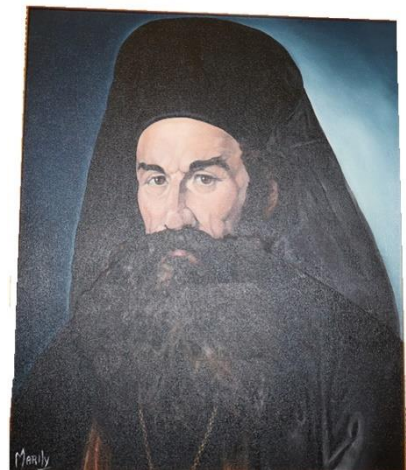

Παλαιών Πατρών Γερμανός
(ξυλογραφία)

Κληρικός και αγωνιστής της Ελληνικής Επανάστασης. Ονομαζόταν Γεώργιος Γκόζιας και γεννήθηκε στη Δημητσάνα στις 25 Μαρτίου 1771, τη Μεγάλη Παρασκευή. Ήταν η δύσκολη εποχή των Ορλωφικών, που σηματοδεύτηκε από τις θηριωδίες των Αλβανών στην Πελοπόννησο. Σπούδασε στη φημισμένη σχολή της πατρίδας του και στο πρώτο σχολείο των Περουκαίων στο Άργος, το οποίο λειτουργούσε από το 1798 στη Μονή της Παναγίας της Κατακεκρυμμένης. Στη συνέχεια έγινε γραμματέας του μητροπολίτη Αργολίδας Ιάκωβου Πετράκη, οπότε και χειροτονήθηκε ως διάκονος και πήρε το όνομα Γερμανός.

Αργότερα μετέβη στην Κωνσταντινούπολη όπου παρακολούθησε ανώτερα μαθήματα στην περίφημη Πατριαρχική Σχολή Κουρούτσεσμε. Το Μάρτιο του 1806 ο Γερμανός, εκλέχτηκε σε ηλικία 36 ετών μητροπολίτης Παλαιών Πατρών και η ενθρόνισή του στην Πάτρα έγινε τον Μάιο του 1806. Κατά τον ερχομό του Γερμανού στην Πάτρα, οι πιστοί του επιφύλαξαν θερμή υποδοχή. Η ποιμαντορία του στην Πάτρα ήταν επιτυχημένη και ο λαός τον περιέλαβε με μεγάλη αγάπη, σεβασμό και αφοσίωση. Κατά τα έτη 1815-1817, ο Γερμανός διετέλεσε και μέλος της πατριαρχικής Συνόδου της Κωνσταντινούπολης.

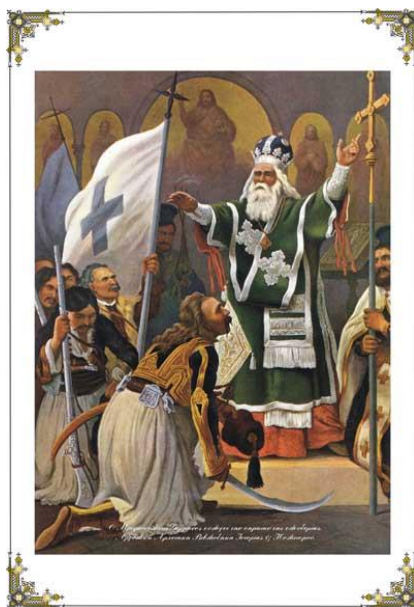
Το Νοέμβριο του 1818 ο Γερμανός μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία. Τα χρόνια της προετοιμασίας του αγώνα είχε δυναμική συμβολή. Την 23η Μαρτίου, επικεφαλής των επαναστατικών δυνάμεων της Αχαΐας μπήκε στην Πάτρα. Ο Γερμανός οργάνωσε και πραγματοποιήθηκε τελετή ύψωσης και ευλογίας των επαναστατημένων όπλων στην πλατεία του Αγίου Γεωργίου, σε μια μεγαλειώδη συγκέντρωση. Την επομένη, ο Γερμανός έστειλε εγκύκλιο στους πρόξενους

Μαριλύ Ξαγά.

των ξένων δυνάμεων με τον σκοπό της εξέγερσης, ζητώντας υποστήριξη και προστασία.

Τον Οκτώβριο του 1822 μετέβη στη Ρώμη μαζί με τον Γ. Μαυρομιχάλη, σαν απεσταλμένος του αγωνιζόμενου Έθνους για την ενημέρωση της γειτονικής Ιταλίας και του Βατικανού, όπου και παρέμεινε μέχρι τα μέσα Ιουνίου του 1824. Παράλληλα οι δύο άνδρες είχαν την αποστολή να ενημερώσουν όλους τους επιφανείς πατριώτες του εξωτερικού, μεταδίδοντας και διαδίδοντας την επιθυμία των Ελλήνων για αποτίναξη του ζυγού και ελευθερία και αποκομίζοντας κάθε είδους υποστήριξη από αυτούς και από τα ξένα κράτη. Η αποστολή του Γερμανού εξέφρασε εκείνη την περίοδο την επίσημη φωνή της επαναστατημένης Ελλάδας στο εξωτερικό και απέφερε αρκετά οφέλη στην επανάσταση.

Ο Μητροπολίτης Γερμανός ευλογεί τη σημαία της ελευθερίας. Peter Von Hess.

Όταν επέστρεψε ο Γερμανός στην Ελλάδα, μαινόταν ο εμφύλιος σπαραγμός. Αφού είδε ότι οι παραινέσεις του δεν γίνονταν αποδεκτές, αποσύρθηκε αποκαρδιωμένος στη μονή της Χρυσοποδαρίτισσας. Εκεί, με εντολή του Γκούρα, οι στρατιώτες τον απήγαγαν με βία και τον έσυραν πεζό μέχρι τη Γαστούνη, το χειμώνα του 1825. Αποτέλεσμα αυτού ήταν ο σοβαρός κλονισμός της υγείας του.

Έλαβε μέρος στις εργασίες της Γ' Εθνοσυνέλευσης στα 1826 και διορίστηκε μέλος της επιτροπής για εξωτερικές υποθέσεις. Στο Ναύπλιο ο Γερμανός προσεβλήθη από λοιμώδη νόσο από την οποία και απεβίωσε στις 30 Μαΐου 1826. Τάφηκε με τιμές και τα οστά του μεταφέρθηκαν στη Δημητσάνα.

Στα τελευταία του χρόνια ο Παλαιών Πατρών Γερμανός έγραψε τα απομνημονεύματά του, στα οποία αναφέρονται τα γεγονότα της Επανάστασης μέχρι το τέλος του 1822.

(Αργολική Βιβλιοθήκη, 2009)

Αντώνης Αλωνιστιώτης, ΣΤ' 2

ΑΓΩΝΙΣΤΕΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΑΡΓΟΥΣ ΤΟ 1821

Κατά τη διάρκεια του επαναστατικού αναβρασμού και της προσπάθειας να απελευθερωθεί η Ελλάδα από τον τουρκικό ζυγό, η Αργολίδα με την σύμπραξη των οπλαρχηγών της έδειξε μεγάλο ζήλο και πέτυχε σημαντικές νίκες εναντίον των Τούρκων. Μερικοί σπουδαίοι αγωνιστές της περιοχής ήταν:

Αθανασίου Βασίλειος Άργος	Ζεγκίνης Ιωάννης	Μπεκιάρης Γεώργιος , Μπούτια
Αθανασίου Χατζηγιάννης Άργος	Ζεγκίνης Νικόλαος , προεστός Άργους	Μπιλιάρης Κωνσταντίνος
Αθανασόπουλος Ιωάννης Άργος	Ζωγράφος Αντώνιος Άργος	Μπουλτόρης Παναγιώτης
Αγιατλής . Πολέμησε με τον Τσώκρη	Ηλιάδης Γεώργιος	Μπούρας Α. , Άργος
Αλίκουλης Ανδρέας . Πολέμησε με τον Τσώκρη	Ηλιάδης Αναστάσιος	Μπουχέλης Συμεών ή Ξηροκαστελιώτης
Αλίκουλης Γεώργιος . Πολέμησε στη μάχη του Ξεριά	Ηλιάδης Ιωάννης	Μουσταίρας ή Τζίριος Κυριάκος , Δαλαμανάρα
Αλμπάνης Ανδρέας . Υπηρέτησε στο πλοίο του Α. Μιαούλη	Ηλιάδης Αθανάσιος , και οι γιοί του Γεώργιος , Αναστάσιος και Ιωάννης	Μουλόπουλος Αναστάσιος , Κουτσοπόδι
Αλμπανόπουλος Γεώργιος Άργος	Θεοδωρόπουλος Ηλίας ή Λιάκος	Νέζος Τάσος
Αναγνωστόπουλος Αναγνώστης Αχλαδόκαμπος	Θεοφανόπουλος Δημήτρης , οπλαρχηγός από το Άργος	Νέζος Κων/νος . Κουτσοπόδι
Αναγνωστόπουλος Αναστάσης Αχλαδόκαμπος	Ιατρός Μιχαήλ Άργος	Νικολαΐδης Ευστράτιος , Άργος
Αναγνωστόπουλος Χριστόφορος ή Χρυσικός	Ιωαννίδης Ανδρέας Άργος	Ντάκαρης Γεώργιος
Ασημάκης Ιωάννης , πρόκριτος Άργους	Ιωάννου Παναγιώτης	Νυστάζος Ιωάννης
Ασημακόπουλος Αθανάσιος Άργος	Κάββας Μιχαήλ , οπλαρχηγός και γιατρός.	Οικονόμου Νικόλαος
Ασημακόπουλος Δημήτριος , γιος του Ασημάκη Ι.	Κάβρας Μερκούρης	Οικονόμου Πάνος ή Παπανικολόπουλος
Αργέντος Γεώργιος . Από το χωριό Πασά	Καλαμαράς Γρηγόριος , μητροπολίτης Αργοναυπλίας και εθνομάρτυρας	Πάγκαλος Κων/νος
Βαρβάρης Γεώργιος Άργος	Καλαράς Ιωσήφ , μοναχός από το Άργος	Παγώνης Γεράσιμος , κατά κόσμον Γεώργιος, αρχιεπίσκοπος Αργολίδας
Βαρβερόπουλος Δημήτριος Άργος	Καλλιοντζής Γεώργιος Άργος	Παπαδόπουλος Π. Άργος
Βασιλείου Γιανν. , δήμαρχος Μυσίας (Κουτσοποδίου)	Καλλιοντζής Δημήτριος Άργος	Παπαμιχαλόπουλος Σωτήριος , Άργος
Βισβίκης Αθανάσιος , υπολοχαγός φάλαγγας	Καραμουτζάς Θεοδόσιος , Άργος	Πασχάλης Ιωάννης , Άργος
Βλάσσης Θεόδωρος , πρόκριτος Άργους, υπουργός Δικαιοσύνης	Καραμουτζάς Γεώργιος , ιερέας από το Άργος	Παναγιώτου Αντώνιος .

Βλάσσης Ιωάννης , γιος του Θεόδωρου, γιατρός, δήμαρχος Άργους και βουλευτής	Κατσαρός Μήτσος Άργος	Περούκας Δημήτριος , Άργος
Βλάσσης Χρήστος , αδελφός του προηγούμενου, φιλικός και πρώτος δήμαρχος Άργους	Κιάφας Λάζαρος Άργος	Περούκας Ιωάννης , εθνομάρτυρας
Γατσόπουλος Μήτρος Χαρβάτι (Μυκήνες)	Κλαδούρης Αδριανός , Μπέλεσι	Περούκας Χαράλαμπος
Γκιριμόζης Παναγιώτης Άργος	Κλειώσης Αγγελής , Κουτσοπόδι	Πυρλάς Δημήτριος , Κουτσοπόδι
Γρόσης ή Γκρόσιος Αδριανός από το Γυμνό	Κλειώσης Δημήτριος , Κουτσοπόδι	Ρετσίνας Θεόδωρος
Δαγρές Αθανάσιος αδελφός του Γέρο Γιαννάκου Δαγρέ	Κοκκαλιάρης Γεώργιος Άργος	Ροδόπουλος Κωνσταντίνος
Δαγρές Γιαννάκης	Κολοπανάς Παναγιώτης	Σκαρπέντζος Παναγιώτης , Δαλαμανάρα
Δαγρές Σωτήρης από την Καρυά .	Κονταξής Πέτρου Δημήτριος	Σουρήλος Δημήτριος ή Αναγνώστης , Αβδήμπεη (Ηραίο)
Δαλάκης Ευάγγελος	Κορδίας Νικόλαος Άργος	Σταθόπουλος Παναγιώτης
Δαλαμαναριώτης Παναγής από τη Δαλαμανάρα	Κωνσταντίνου Μιχαήλ	Σταμπολής Γεώργιος
Δανόπουλος Γεώργιος από το Άργος	Κουγιάρης Αθανάσιος Μπογιατί	Στίγκας Γεώργιος
Δανόπουλος Σωτήρης από το Άργος	Κωτσιάκος Κωνσταντίνος ή Δριμούρας	Τασσόπουλος Αναγνώστης , Δαλαμανάρα
Δήμου Γεώργιος , Τάτσι (Εξοχή)	Καλαματιανός Νικόλαος	Τριγγούνης ή Τριγγουνόπουλος Θεόδωρος
Δαρίβας Αντώνιος	Κυριάκου Νικόλαος	Τσιρίκος Αναστάσιος
Διαμαντόπουλος Γεώργιος από το Άργος	Λαλουκιώτης Γεώργιος , ιερέας από το Άργος	Τσώκρης Αναστάσιος , αδελφός του στρατηγού
Δούσιας Παναγιώτης . Από τον Αγλαδόκαμπο	Λάμπας Νικόλαος , Καρυά	Τσώκρης Δημήτριος , στρατηγός και βουλευτής Άργους
Δούσιας Κωνσταντίνος Αγλαδόκαμπος	Μανσουρίδης Ηλίας , ιερέας από το Άργος	Τζωτανίτης Παναγής
Δράμαλης Ευστράτιος από το Άργος.	Μαντάς , Άργος	Φιλιππόπουλος Αθανάσιος , Γυμνό
Διβάνης Πέτρος , Κων/λη, αλλά εγκαταστάθηκε στο Άργος	Μαρίνος Σπύρος , Άργος	Φλόκας Νικόλαος , Άργος
Ζαφείρης Αναγνώστης Άργος	Μελετόπουλος Σωτήρης Άργος	Φράγκας Γεώργιος
Ζαχαρίας Σπυρίδων ή Σκουριάς Άργος	Μεντής Μήτρος , Άργος	Ψωμάς Αναγνώστης ή Μαρίνος
Ζεγκίνης Ανδρέας , οπλαρχηγός Άργος	Μούλος Κωνσταντίνος , Κουτσοπόδι	

(Αργολική Βιβλιοθήκη, 2009)

Άγγελος Δημόπουλος, ΣΤ'1 και Αναστασία-Ειρήνη Σκλήρη, ΣΤ'2

Η ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΞΕΡΙΑ ΣΤΟ ΑΡΓΟΣ ΤΟ 1821

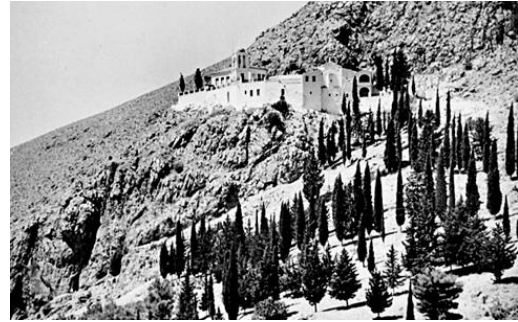

Ο Κεχαγιάμπεης έφθασε στις 24 Απριλίου 1821 στο Κουτσοπόδι του Άργους και αμέσως έστειλε επιστολή στους ραγιάδες για άμεση παράδοση της πόλης. Οι Ρωμιοί απέρριψαν την επιστολή και ετοιμάστηκαν για να δώσουν μάχη. Δυστυχώς έλειπαν από το στρατόπεδο του Άργους εκείνοι οι αρχηγοί οι οποίοι θα μπορούσαν να αντιμετωπίσουν τούς ικανότατους Τουρκαλβανούς μαχητές του Κεχαγιά. Και όχι μόνο αυτό. Οι οπλαρχηγοί που ανέλαβαν την άμυνα, δεν φρόντισαν να απομακρύνουν ούτε καν τα γυναικόπαιδα από τα γύρω χωριά, πολλά από τα οποία είχαν μαζευτεί στους γύρω λόφους για να παρακολουθήσουν τη μάχη!

Τελικώς οι Αργείοι αποφάσισαν να περιμένουν τον εχθρό στον ποταμό Ξεριά. Ο Δημήτριος Τσόκρης με 600 Αργείους κατέλαβε τη Μονή της Παναγίας της Κατακεκρυμμένης, ενώ ο ιερέας Αρσένιος Κρέστας με τον Ιωάννη Γιάννουζα οχυρώθηκαν σε μία μάντρα που βρισκόταν κοντά στον ποταμό. Ο Ξεριάς μέσα στον μήνα Απρίλιο ήταν ήδη βατός και αποδείχθηκε μοιραίο λάθος η επιλογή αυτής της θέσης.

Οι Τουρκαλβανοί του Κεχαγιάμπεη επιτέθηκαν χωρισμένοι σε τρία σώματα. Στο κέντρο προχωρούσαν οι στρατιώτες και στα άκρα οι ιππείς. Οι Τούρκοι ιππείς διέσχισαν με ευκολία τον χείμαρρο και περικύκλωσαν τους 500 άντρες του Γιάννουζα που μάχονταν στη μάντρα. Οι Οθωμανοί ιππείς του εχθρού, όντως ικανότατοι ιππείς, κατετρόπωσαν τους νησιώτες και άρχισαν να κόβουν αράδα κεφάλια με τα γιαταγάνια τους. Οι απειροπόλεμοι στην ξηρά νησιώτες ήταν αδύνατο να τους σταματήσουν.

Όσοι παρακολουθούσαν από τα βουνά, πανικόβλητοι, έφυγαν σαν τρελοί προς διάφορες κατευθύνσεις. Πολλοί κλείστηκαν μαζί με τον παπά-Αρσένη στη Μονή της Κατακεκρυμμένης. Άλλες οικογένειες έτρεξαν στους Αφεντικούς Μύλους, όπου τις παρέλαβαν τα σπετσιώτικα καράβια. Ο

Παναγία

Κεχαγιάς μόλις πληροφορήθηκε ότι μέσα στο μοναστήρι ήταν και ο παπά-Αρσένης Κρέστας, ενίσχυσε την πολιορκία και τον κάλεσε να παραδοθεί. Ο παπάς έδωσε την άδεια στα γυναικόπαιδα να παραδοθούν, ενώ ο ίδιος και τα παλληκάρια του μέσα στη νύκτα επιχείρησαν έξοδο. Κατάφεραν να διασχίσουν το εχθρικό στρατόπεδο με τα σπαθιά στα χέρια και να σώσουν τα κεφάλια τους.

Δεκαοκτώ Αργίτισσες παρθένας, για να μην πέσουν στα χέρια των Τουρκαλβανών προτίμησαν να ριχτούν μέσα στα πηγάδια και να πνιγούν. Η πόλη λεηλατήθηκε άγρια, τα σπίτια πυρπολήθηκαν και τα δέντρα γέμισαν με κρεμασμένους. Περίπου 900 κάτοικοι του Άργους έχασαν τη ζωή τους.

Κρέστας Αρσένιος

Κάποιες προσπάθειες οπλαρχηγών να σταματήσουν τον Κεχαγιάμπεη δεν καρποφόρησαν. Ούτε ο Σκαλτσάς, ούτε ο Τσαλαφατίνος, ούτε ο Παπαφλέσσας μπόρεσαν να αντιμετωπίσουν τούς Τουρκαλβανούς, καθώς τους εγκατέλειπαν οι στρατιώτες τους, μόνο και με τη θέα του τουρκικού ιππικού. Αντίθετα ο Κεχαγιάς δέχτηκε περαιτέρω ενισχύσεις από την Τριπολιτσά. Επίσης οι οπλαρχηγοί Νικηταράς, Κωνσταντίνος Μαυρομιχάλης και Κονδάκης που έσπευσαν να τον συναντήσουν εγκαταλείφθηκαν από τους άντρες τους. Η φήμη του Κεχαγιά ήταν φοβερή και δεν φαινόταν κάποιος ικανός για να τον σταματήσει. Στις 6 Μαΐου, ο Τούρκος πασάς, σέρνοντας ξοπίσω του αιχμάλωτες εκατοντάδες γυναίκες, έφθασε στην Τριπολιτσά. Εκεί θα καθυστερούσε γλεντώντας με τις γυναίκες και τα λάφυρα που είχε αρπάξει. Αυτή η καθυστέρηση όμως θα του κόστιζε ακριβά. Θα έδινε καιρό στον Γέρο του Μοριά να οργανώσει την άμυνά του και να τον περιμένει στο Βαλτέτσι.

(Αργολική Βιβλιοθήκη, 2009)

Ευσταθία Συρίου, ΣΤ΄2

Η ΜΑΧΗ ΤΩΝ ΔΕΡΒΕΝΑΚΙΩΝ

Η μάχη των Δερβενακίων, γνωστή και ως σφαγή του Δράμαλη, ήταν μία από τις σημαντικότερες μάχες που πραγματοποιήθηκαν κατά την Ελληνική Επανάσταση του 1821. Ήταν μία από τις σημαντικότερες νίκες των Ελλήνων και μεγάλη καταστροφή των Οθωμανών υπό τον αρχιστράτηγο Μαχμούτ πασά Δράμαλη. Η μάχη αυτή δόθηκε στις 26 Ιουλίου 1822, σε δύο από τα τέσσερα μικρά ορεινά περάσματα μεταξύ Κορίνθου και κοιλάδας Άργους, τα Δερβενάκια. Άλλο αποτέλεσμα της μάχης αυτής ήταν η ενίσχυση της φήμης του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη, η οποία φόβισε τους τότε πολιτικούς αντιπάλους του.

Ο Δράμαλης φθάνοντας με 30.000 άνδρες στην Πελοπόννησο κατέλαβε χωρίς μάχη την Ακροκόρινθο. Εκεί παρά την αντίθετη συμβουλή του Γιουσούφ Πασά, αποφάσισε να εισβάλει με όλο το στρατό του στην αργολική πεδιάδα, υπολογίζοντας και στη βοήθεια του τουρκικού στόλου. Στις 13 Ιουλίου κατέλαβε την πόλη του Άργους όπου πίστευε ότι θα έβρισκε χρήματα και εφόδια που θα είχαν συγκεντρώσει οι επαναστάτες. Τα περισσότερα μέλη της κυβέρνησης και οι κάτοικοι είχαν ήδη φύγει πανικόβλητοι. Την ίδια μέρα ξεκίνησε η πολιορκία του κάστρου της πόλης (Λάρισα).

Μέρα με τη μέρα ο οθωμανικός στρατός άρχισε να αντιμετωπίζει προβλήματα ανεφοδιασμού και αρρώστιες. Επιπλέον το καλοκαίρι του 1822 ήταν ιδιαίτερα θερμό, την άνοιξη υπήρξαν λίγες βροχοπτώσεις και τα περισσότερα πηγάδια και ρέματα γύρω από το Άργος, είχαν στερέψει. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, ο Δράμαλης άρχισε να σκέφτεται σοβαρά τη διακοπή της εισβολής και την επάνοδο στην Κόρινθο.

Στις 26 Ιουλίου 1821, ο Δράμαλης αποφάσισε να επιστρέψει προσωρινά στην Κόρινθο και κινήθηκε προς τα Δερβενάκια, στενό που ενώνει την αργολική με την Κορινθιακή πεδιάδα.

Μία μέρα πριν τη μάχη, ο Κολοκοτρώνης ανέβηκε στη στέγη ενός σπιτιού και εμπύχωσε τους μαχητές. Άρχισε λέγοντας: «Έλληνες, σήμερα εγεννήθημεν και σήμερα θα πεθάνωμεν δια την σωτηρίαν της πατρίδος μας και δια την εδικήν μας» και συνέχισε:

«Σήμερα ο καθείς από εμάς θα καταδιώκη πολλούς, θα πάρητε λάφυρα πολλά και θησαυρούς του Αλή Πασιά θα τους μοιράζετε με το φέσι τα φλωριά, όπου τα έχουν οι Τούρκοι, είναι χρήματα χριστιανικά. Τα είχαν ο τύραννος της Ηπείρου παρμένα από τους αδελφούς μας. Ο Άγιος Θεός μας τα έστειλε και είναι κελεπούρι δικό μας. Αύριον αυτήν την στιγμήν θα σας ιδώ όλους με τ' άρματα των Τούρκων, με τ' άλογά τους, λαμπροφορεμένους με τα ρούχα τους. Ο Θεός είναι με ημάς να μη σας μέλλη τίποτε. »

Η μάχη κράτησε μέχρι αργά τη νύχτα και οι Τούρκοι είχαν τρομακτικές απώλειες, σε ανθρώπους, ζώα και πολεμοφόδια. Όταν σκοτείνιασε η προσπάθεια των Τούρκων σταμάτησε και γύρισαν στην Τίρυνθα όπου είχαν το στρατόπεδο τους. Οι απώλειες των Τούρκων κατά την 26η Ιουλίου υπολογίζονται περίπου στους 3.000 νεκρούς

και τραυματίες. Έτσι ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης στάθηκε ο οργανωτής και κύριος αυτουργός αυτής της νίκης που έσωσε την Επανάσταση και εξασφάλισε την ελευθερία στη νεότερη Ελλάδα.

(Ιστορία του Νεότερου και Σύγχρονου Κόσμου, 2015 & Αργολική Βιβλιοθήκη, 2009)

Αλέξανδρος Σαββαΐδης, ΣΤ΄2

Η ΜΑΧΗ ΣΤΟΥΣ ΜΥΛΟΥΣ

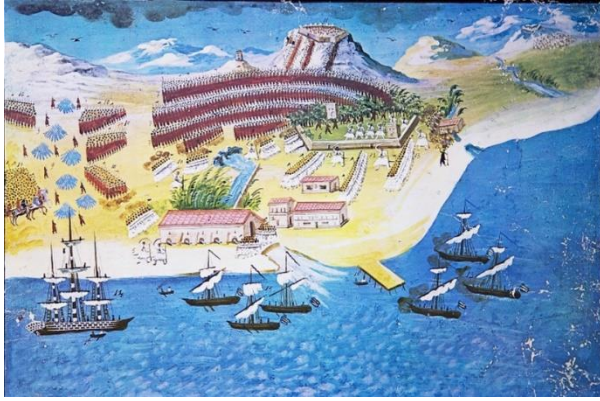
Η μάχη στους Μύλους έγινε στις 13 Ιουνίου του 1825. Ήταν πολεμική συμπλοκή της επανάστασης του 1821 στην οποία οι Έλληνες απώθησαν τη δύναμη του Αιγυπτιακού στρατού του Ιμπραήμ πασά.

Είχε μόλις ξημερώσει η 13^η Ιουνίου. Τότε ο στρατός του Ιμπραήμ πασά, αφού είχε ξεκουραστεί λίγο στην Τριπολιτσά [στη σημερινή Τρίπολη], έφτασε στους Μύλους χωρίς να συναντήσει αντίσταση από τον Κολοκοτρώνη ο οποίος βρισκόταν στο Χρυσοβίτσι. Η έφοδος αυτή βρήκε απροετοίμαστους τους Έλληνες, αφού οι φρουροί έλειπαν από τις θέσεις τους για να κοιμηθούν. Όμως γλίτωσαν από τα χειρότερα με την παρέμβαση του Μακρυγιάννη ο οποίος είδε δύο φορές στον ύπνο του έναν άνθρωπο που τον προέτρεπε να σηκωθεί. Τότε εκείνος με 50 περίπου συντρόφους του επιτέθηκε στους Αιγύπτιους, οι οποίοι είχαν μπει στο οχυρό τους, σκότωσε αρκετούς και τους ανάγκασε σε φυγή.

Αργότερα έφτασε και το κύριο σώμα του αιγυπτιακού στρατού, με τον Ιμπραήμ. Κατέλαβε την πόλη του Άργους και απλώθηκε στην πεδιάδα. Όμως παράλληλα ενισχύθηκαν και οι δυνάμεις των Ελλήνων με αρκετούς Κρητικούς οι οποίοι έφτασαν στους Μύλους με τα πλοία τους. Μέχρι το απόγευμα δεν υπήρξε κάποια σύγκρουση. Η παύση αυτή βοήθησε τους Έλληνες να κερδίσουν χρόνο ώστε και να οχυρωθούν καλύτερα αλλά και να οργανώσουν το σχέδιο αντιμετώπισης του Αιγυπτιακού στρατού.

Το σχέδιο που κατέστρωσαν οι Έλληνες ήταν το εξής: ο Μακρυγιάννης θα έλεγχε το κέντρο, αλλά και θα βοηθούσε σε οποιοδήποτε σημείο εμφανιζόταν κίνδυνος από τους εχθρούς. Ο Υψηλάντης θα έλεγχε το δεξί άκρο, και ο Χατζημιχάλης με τον Μαυρομιχάλη θα υπερασπίζονταν το μονοπάτι που οδηγούσε προς το Κυβέρι, στα νότια. Επιπλέον τα ελληνικά πλοία θα παρείχαν στήριξη από τη θάλασσα, ώστε να καλύπτουν τα νώτα τους. Ωστόσο επειδή ο Μακρυγιάννης φοβόταν πως κάποιοι απείθαρχοι στρατιώτες θα υποχωρήσουν και θα βρουν διαφυγή από τη θάλασσα, διέταξε αυτά να απομακρυνθούν.

Το απόγευμα οι Αιγύπτιοι αφού χώρισαν τον στρατό τους σε τρία μέρη, κύκλωσαν τους Έλληνες και τους επιτέθηκαν. Οι άνδρες του Μαυρομιχάλη δέχθηκαν τρεις διαδοχικές εφόδους αλλά κατάφεραν να τις αποκρούσουν, βοηθούμενοι και από τα κανόνια των ελληνικών πλοίων.

Επιπλέον ανέκοψαν την ορμητικότητα των Αιγυπτίων σκοτώνοντας τους αξιωματικούς τους. Ο Ιμπραήμ παρακολουθώντας την εξέλιξη αυτή από μακριά (με το τηλεσκόπιο), έστειλε ενισχύσεις αναγκάζοντας τους Έλληνες να υποχωρήσουν και πάλι. Τότε όμως έφθασε στους Μύλους και ο καπετάνιος του Ολύμπου, Μήτρος Λιακόπουλος, με 50 έμπειρους πολεμιστές για να βοηθήσει την Ελληνική παράταξη. Οι Έλληνες επιτέθηκαν στους Αιγυπτίους και από τις τρεις πλευρές, διώχνοντάς τους οριστικά. Στο σημείο αυτό της μάχης τραυματίστηκε στο δεξί χέρι ο Μακρυγιάννης αλλά απέκρυψε το τραύμα για να μην επηρεαστούν οι σύντροφοί του. Το βράδυ οι Αιγύπτιοι αποσύρθηκαν στο Κεφαλάρι έχοντας μετρήσει στο πεδίο της μάχης περίπου 50 νεκρούς και άλλους τόσους τραυματίες. Αντίθετα ο απολογισμός για τους Έλληνες ήταν 4 νεκροί και 4 ή 5 τραυματίες.

Τη μεθεπόμενη ημέρα, 15 Ιουνίου, το ιππικό του Ιμπραήμ έκοψε την υδροδότηση του Ναυπλίου. Τελικά όμως, η ελληνική παράταξη, βοηθούμενη από δυνάμεις από το Ναύπλιο και τα κανόνια του Παλαμηδίου, κατάφερε να διώξει τους Αιγυπτίους. Ο στρατός του Ιμπραήμ έφτασε στο Άργος το οποίο λεηλάτησε και έκαψε, μαζί με τα γύρω χωριά. Στη συνέχεια αποσύρθηκε στην Τριπολιτσά, αφού πέρασε από το Παρθένι και αιφνιδίασε τους 2.500 Έλληνες φρουρούς του Κολοκοτρώνη.

Η μάχη στους Μύλους ήταν η πρώτη μεγάλη νίκη των Ελλήνων έπειτα από μια σειρά από ήττες, και έσωσε το Ναύπλιο. Με πρόταση του Δ. Υψηλάντη, οι Χατζημιχάλης, Λιακόπουλος, και ο Γάλλος φιλέλληνας Γκραγιάρ τιμήθηκαν από την κυβέρνηση με προαγωγές, όπως και ο Μακρυγιάννης.

(Αργολική Βιβλιοθήκη, 2009 & Θέματα Ελληνικής Ιστορίας, 2012)

Κωνσταντίνος Καραμπίνας, ΣΤ' 2

Η ΕΚΡΗΞΗ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ 1821 ΣΤΟ ΑΡΓΟΣ

Αποψη του Αργους, 1829 – Γκιγιόμ Μπλουέ

Το Αργος ήταν από τις πρώτες πόλεις της Ελλάδας που επαναστάτησαν. Όμως η επανάσταση ήταν καταδικασμένη λόγω του πεδινού του εδάφους αλλά και γιατί τα κοντινά φρούρια του Ναυπλίου ήταν τουρκοκρατούμενα. Υπήρχε πάντως αναβρασμός ο οποίος οφειλόταν λίγο και στους προεστούς του Άργους που προέτρεπαν τον λαό σε επανάσταση.

Ένα τυχαίο γεγονός - μια πιστολιά στον αέρα από μεθυσμένο Τούρκο - στις 23 Μαρτίου του 1821 ήταν η αφορμή να πανικοβληθούν οι Τούρκοι και να καταφύγουν στο Ναύπλιο. Εκεί, αφού συνειδητοποίησαν ότι οι Αργείοι είχαν πρόθεση να επαναστατήσουν, κατάστρωσαν το εξής σχέδιο: Στις 27 Μαρτίου, 150 ιππείς ένοπλοι Τούρκοι ερχόμενοι από το Ναύπλιο στο Άργος και αφού άνοιξαν δύο μαγαζιά Αργείων και τα λεηλάτησαν, έδωσαν εντολή στους πρόκριτους να φύγουν με τις οικογένειές τους για το Ναύπλιο. Οι πρόκριτοι (εννοείται) ότι συμφώνησαν σε αυτό, όμως την νύχτα μετέφεραν τις οικογένειές τους στα γύρω χωριά και μοίρασαν όπλα σε όλη την επαρχία.

Στη συνέχεια συγκροτήθηκε από τους πρόκριτους, τον Παπαφλέσσα και τον Νικ. Σπηλιωτόπουλο (από τη Δημητσάνα) επαναστατική τοπική διοίκηση με το όνομα Καγκελαρία και άρχισαν την πολιορκία του Ναυπλίου.

Στις 2 Απριλίου 1821, ένοπλοι Αργείοι με αρχηγό τον Σταματέλο Αντωνόπουλο κατέλαβαν το χωριό Δαλαμανάρα. Τούρκοι που κατέφτασαν από το Ναύπλιο, αναγκάστηκαν να γυρίσουν πίσω. Μετά από αυτό οι Αργείοι πρόκριτοι επέστρεψαν στην πόλη και ύψωσαν λευκή σημαία επανάστασης.

Υπάρχει μία άλλη εκδοχή για την επανάσταση στο Άργος. Σύμφωνα με αυτήν ο Αργεῖος Σταματέλος Αντωνόπουλος στις 23 – 24 Μαρτίου προμήθευσε με όπλα 30 χωρικούς ενώ ο ίδιος με άλλους οπλοφόρους γύριζε στα χωριά της Αργολίδας, για να ξεσηκώσει τους κατοίκους κατά των Τούρκων, με απώτερο στόχο την πολιορκία του Ναυπλίου.

Στη 2η εκδοχή στις 2 Απριλίου στρατολογήθηκαν 600 περίπου Κρανιδιώτες, Καστρίτες και αρκετοί άλλοι και τοποθετήθηκαν στη θέση Κατσίγκρι και Άρια, για να πολιορκήσουν το Ναύπλιο.

Η διοίκηση του Άργους ζήτησε βοήθεια και έστειλε ανθρώπους και έφεραν από τις Σπέτσες πυρίτιδα και μολύβι, ενώ ταυτόχρονα δύο σπετσιώτικα πλοία υπό τη

Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα έφεραν χρήματα, πολεμοφόδια και πολεμικό θάρρος. Όμως, όταν οι Τούρκοι με βάρκες πήγαν στους Μύλους για να παραλάβουν από τους υδρόμυλους το αλεύρι βλέποντας από μακριά Έλληνες στην ακτή, δεν τόλμησαν καν να αποβιβαστούν και επέστρεψαν άπρακτοι στο φρούριο. Αυτό εξόργισε τους κορυφαίους των

Τούρκων και την επόμενη, 10η Απριλίου, ημέρα του Πάσχα, έκαναν επίθεση εναντίον των Ελλήνων που γιόρταζαν την μεγάλη γιορτή της χριστιανοσύνης. Η τουρκική αυτή επιχείρηση πέτυχε. Οι Έλληνες διασκορπίστηκαν και σκοτώθηκαν απ' αυτούς 23, μεταξύ των οποίων και ο ηγούμενος της μονής Αυγού. Οι Τούρκοι συνέλαβαν αιχμάλωτο και τον Γ. Λεμπέση, από το Κρανίδι, τον οποίο σούβλισαν. Με αυτό τον τρόπο λύθηκε η πολιορκία του Ναυπλίου.

(Αργολική Βιβλιοθήκη, 2009)

Ναταλία Αγγελοπούλου, Νικολέτα Γκρίσκο, Φωτεινή Δέδε, Κων/να Καμουζή, Κατερίνα Κοτσώνη, ΣΤ'1 και Σωτηρία Καραμούτζου, Δήμητρα Ντάκαρη, Μυρτώ Πατούρα, Κωνσταντίνος Τσαγκαρέλης, ΣΤ'2

ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ύστερα από τη Β' Εθνοσυνέλευση (άνοιξη του 1823 στο Άστρος Κυνουρίας) η διεκδίκηση της εθνικής περιουσίας έπαιρνε συγκεκριμένη μορφή. Ο λαός αποδεχόταν ως μόνη λύση τη διανομή της εθνικής γης. Οι πρόκριτοι ήθελαν εκποίηση, δηλ. ιδιοποίηση. Με τη διάλυση της Β' Εθνοσυνέλευσης άρχισε να φαίνεται η προοπτική εμφύλιου πολέμου. Ο Μαυροκορδάτος ως πρόεδρος του Βουλευτικού, καθαίρεσε τον υπουργό Χαράλαμπο Περρούκα για υπέρβαση καθήκοντος.

Ο νεότερος γιος του Νικόλαου Περρούκα της μεγάλης προεστικής οικογένειας του Άργους ήταν ο Χαράλαμπος. Ήταν έμπορος στην Πάτρα από το 1816. Τον Ιούνιο του 1821 διορίστηκε από την Γερουσία της Πελοποννήσου έφορος του Άργους και γερουσιαστής. Στην Πάτρα μύηθηκε στην Φιλική Εταιρεία. Συμμετείχε σε μάχες εναντίον του Δράμαλη.

Το 1823 διορίστηκε Υπουργός Οικονομικών. Μετά την καταστροφή του καταστήματός του στο Άργος από τους Τούρκους και την συμβολή του με τρόφιμα στην εκστρατεία στην Εύβοια, αντιμετώπισε σοβαρά οικονομικά προβλήματα. Για τον λόγο αυτό ο Περρούκας είχε εκδώσει ως υπουργός μια προκήρυξη «περί μονοπωλίου του αλατος» (δηλ. για την αποκλειστική αγορά και πώληση του αλατιού από τον ίδιο) χωρίς όμως την απόφαση του Βουλευτικού. Το Βουλευτικό που ήταν σε αντιπαλότητα με το Εκτελεστικό δεν είδε με καλό μάτι την απόφαση του Χαράλαμπου Περρούκα.

Στις 13 Νοεμβρίου του 1823 εννεαμελής επιτροπή συγκροτήθηκε στο Άργος και κάλεσε τον Χαράλαμπο να δώσει εξηγήσεις διότι παρανόμησε με την έκδοση της προκήρυξης για το μονοπώλιο του αλατιού χωρίς να υπάρχει νόμος. Ο Χαράλαμπος δεν πήγε και έτσι το Βουλευτικό στις 24 Νοεμβρίου τον καθαίρεσε από το αξίωμά του. Η καθαίρεσή του ήταν αφορμή να ξεσπάσει ο 1^{ος} εμφύλιος πόλεμος, μεταξύ Βουλευτικού και Εκτελεστικού.

Οι στρατιωτικοί διέλυσαν το Βουλευτικό, γιατί δεν ενήργησε νόμιμα στην υπόθεση Περρούκα. Το Βουλευτικό κατέφυγε στο Κρανίδι κι από εκεί καταργεί το Εκτελεστικό και ανακηρύσσει νέο με νέα σύνθεση. Το παλιό Εκτελεστικό εδρεύει στην

Τριπολιτσά. Τα δύο Εκτελεστικά αλληλοκατηγορούνται ως παράνομα και προκηρύσσουν εκλογές για νέα Βουλευτικά σώματα. Και οι δύο πλευρές ήταν έτοιμες για εμφύλιο πόλεμο. Η Αγγλία αναγγέλλει το 1^ο δάνειο (800000 χρυσές λίρες Αγγλίας) με εγγύηση τα εθνικά κτήματα. Ο Κολοκοτρώνης συμφιλιώνεται και αναγνωρίζει την κυβέρνηση Κουντουριώτη που έδωσε αμνηστία (28 Απριλίου 1824) και αποτράπηκε τουλάχιστον ο 1^{ος} εμφύλιος πόλεμος.

Η ειρωνεία είναι ότι η Οθωμανική αυτοκρατορία το 1823 βρισκόταν σε μειονεκτική θέση, διότι είχε εξωτερικά αλλά και εσωτερικά μέτωπα πολέμου. Επιπλέον, μία πυρκαγιά στην Κων/πολη είχε καταστρέψει αποθήκες πολεμικού υλικού.

(Αργολική Βιβλιοθήκη, 2009)

Δημήτρης Καλόγηρος και Ανδρέας Κουγιάς, ΣΤ΄ 1

Η Δ΄ ΕΘΝΟΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΣΤΟ ΑΡΓΟΣ

Η σφραγίδα της Τέταρτης
Εθνοσυνέλευσης, Άργος, 1829

Η Δ' Εθνοσυνέλευση έγινε στο Άργος από τις 11 Ιουλίου έως τις 6 Αυγούστου 1829, δυο χρόνια μετά την Γ' Εθνοσυνέλευση της Τροιζήνας. Συνήλθε στο αρχαίο θέατρο της περιοχής ενώ προηγήθηκε ο καθιερωμένος αγιασμός στον Ιερό Ναό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου. Στην Εθνοσυνέλευση συμμετείχαν 236 πληρεξούσιοι από όλη την Ελλάδα, για πρώτη φορά εκλεγμένοι από άμεση ψηφοφορία στις Ελληνικές εκλογές του 1829. Σε αυτήν εγκρίθηκε η πολιτική του Ιωάννη Καποδίστρια, συστάθηκε Γερουσία με 27 γερουσιαστές σε αντικατάσταση του συμβουλευτικού σώματος του Πανελληνίου που είχε ιδρυθεί με την άφιξη του Καποδίστρια το προηγούμενο έτος το 1828 και λήφθηκαν σημαντικές αποφάσεις σχετικά με τη λειτουργία του κράτους, που περιγράφηκαν σε 13 ψηφίσματα. Χαρακτηριστικά αναφέρεται η κοπή εθνικού νομίσματος, του Φοίνικα, νόμος για εκδίκαση υποθέσεων στα δικαστήρια και η απαγόρευση εξαγωγής αρχαιοτήτων από την Ελλάδα.

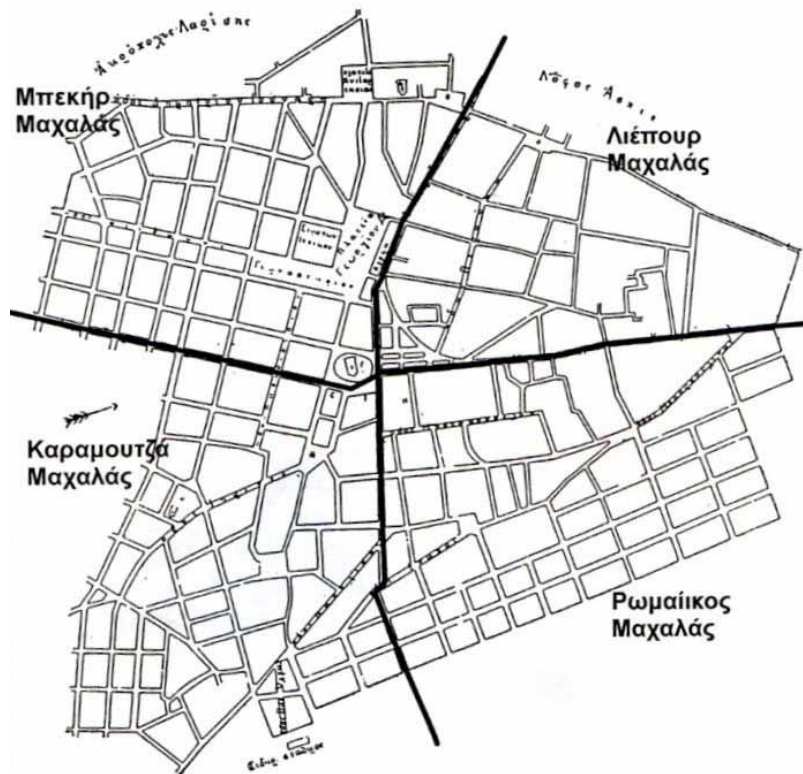

(Βικιπαίδεια, 2020 & Αργολική βιβλιοθήκη, 2009)

Αντώνης Αλωνιστιώτης, ΣΤ΄2

ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑ ΑΡΓΟΥΣ

Στην Οθωμανική Αυτοκρατορία ο μαχαλάς ήταν η μικρότερη διοικητική μονάδα. Διοικητής ήταν ο μουχτάρης ο οποίος διαδραμάτιζε σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της ταυτότητας, καθώς μαζί με την τοπική θρησκευτική περιφέρεια και το τοπικό καφενείο αποτελούσαν τους κοινωνικούς θεσμούς. Οι μαχαλάδες διαμορφώθηκαν σύμφωνα με τα εθνικά, θρησκευτικά και οικογενειακά χαρακτηριστικά, ενώ διέθεταν ως επί το πλείστον μια κεντρική πλατεία και μια υπαίθρια αγορά. Επί τουρκοκρατίας και πριν την επανάσταση, η πόλη του Άργους ήταν χωρισμένη σε τέσσερις μαχαλάδες.

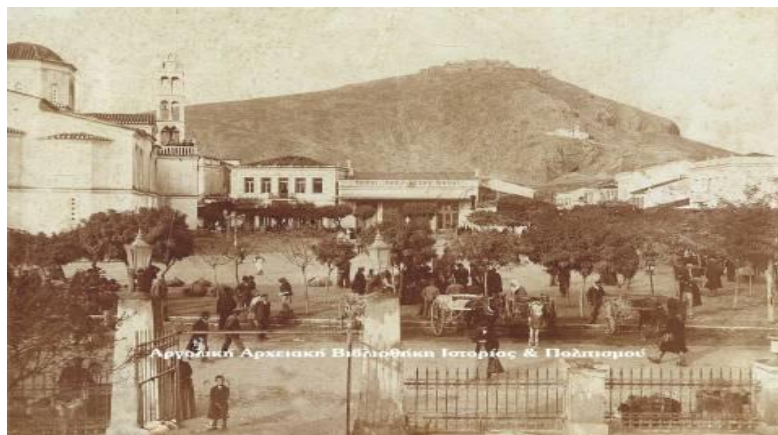

Πολεοδομικό σκαρίφημα της πόλης του Άργους και κατανομή της πόλης κατά μαχαλάδες (γειτονιές). Το συγκεκριμένο σκαρίφημα, δημιουργήθηκε από τον Γιώργο Κόνδη για τις ανάγκες της παρουσίασης που έκανε στα πλαίσια του Α' Συνεδρίου Αργειακών Σπουδών («Το Άργος κατά τον 19ο αιώνα», Άργος 5-7-Νοεμβρίου 2004) και περιλαμβάνεται στα Πρακτικά του Συνεδρίου (σ. 149). Περιλαμβάνεται επίσης στο κείμενό του για την «Αστικοποίηση του Άργους» (Αργειακή Γη, τ. 1, 2003, σ. 135).

Ο βορειοανατολικός μαχαλάς, ή αλλιώς ο Ρωμαίικος μαχαλάς, αναφερόταν και ως «συνοικία των απίστων της κωμόπολης Άργος» σε τουρκικά έγγραφα. Ο βορειοδυτικός, ή αλλιώς Λιεπούρ μαχαλάς (συνοικία των Λαγών), αποτελούσε τόπο κατοικίας πολλών Αλβανών και ευυπόληπτων οικογενειών, ενώ ο νοτιοδυτικός ονομαζόταν Μπεκήρ Εφέντη μαχαλάς. Τέλος, ο Καραμουτζά ή αλλιώς Μπεσικλέρ μαχαλάς, που αποτελούσε το νοτιοανατολικό τμήμα της πόλης, ήταν τόπος κατοικίας των επιφανέστερων Τούρκων, περιλαμβάνοντας επίσης τζαμί (τη σημερινή εκκλησία

του Αγίου Κωνσταντίνου), νεκροταφείο Τούρκων, το Σεράι του Αλή Νακήν Μπέη, λουτρά και τουρκικό σχολείο. Την περίοδο αυτή αρχίζει να διαμορφώνεται και το παζάρι του Άργους βόρεια από τους στρατώνες του Καποδίστρια, στο σημείο όπου πραγματοποιείται ακόμα και σήμερα. Σύμφωνα, μάλιστα, με την πολεοδομία των οθωμανικών πόλεων, στο χώρο αυτό βρισκόταν και το κεντρικό τζαμί.

Η δόμηση του Άργους είναι την περίοδο αυτή άναρχη, με τα σπίτια να κατασκευάζονται, όπως παρατηρεί και ο περιηγητής Φρανσουά Πουκεβίλ, *«χωρίς ευθυγραμμία, χωρίς τάξη, πεταμένα εδώ και εκεί, χωρισμένα από αυλές και ακαλλιέργητες εκτάσεις»*. Ο Λιεπούρ μαχαλάς παρουσιάζει μεγαλύτερη κανονικότητα, με την ύπαρξη μεγαλύτερων δρόμων και οικοδομικών νησίδων, αντίθετα από τη δαιδαλώδη μορφή των μαχαλάδων Μπεκήρ Εφέντη και Καραμουτζά. Και στις τέσσερις γειτονιές, ωστόσο, παρατηρούνταν τρεις μορφές δρόμων. Αυτές περιελάμβαναν τους κύριους δρόμους, με καθαρά δημόσιο χαρακτήρα, που εξασφάλιζαν επικοινωνία μεταξύ των συνοικιών (όπως κατά προσέγγιση οι σημερινές οδοί Κορίνθου, Ναυπλίου και Τριπόλεως), τους δευτερεύοντες δρόμους που οδηγούσαν στο εσωτερικό των μαχαλάδων, με ημιδημόσιο χαρακτήρα, και την τρίτη κατηγορία δρόμων, τα αδιέξοδα δρομάκια πρόσβασης στο εσωτερικό οικοδομικών νησίδων με ιδιωτικό χαρακτήρα, που εξυπηρετούσαν κατοικίες μιας ευρείας οικογένειας. Κατάλοιπα της διαρρύθμισης αυτής είναι φανερά ακόμα και σήμερα στη δομή του Άργους, αφού χαρακτηρίζεται από λαβυρινθώδεις δρόμους, σοκάκια και πυκνοδομημένη πόλη.

(Καρδαράκου, 2021 & Βικιπαίδεια, 2021)

Ελένη Γιαγού, Κατερίνα Γιαγού, Διονυσία Κορολή, ΣΤ'1 και Αναστασία-Ειρήνη Σκλήρη, ΣΤ'2

ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΧΩΡΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ ΣΤΟ ΑΡΓΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ

Κινητικότητα Άργους

Το Άργος από την περίοδο της τουρκοκρατίας αλλά και κατά την επανάσταση παρουσιάζει μια εικόνα κοινότητας που εναλλάσσεται ανάμεσα σε καταστάσεις διαρκούς κίνησης και τέλματος.

Όταν καταστρέφεται, το Άργος αναδιοργανώνεται κάθε φορά. Έτσι, τότε κυριαρχεί μια κατεστραμμένη κοινότητα και πότε μια άλλη που αναδιοργανώνεται και ενεργοποιεί πάλι τους κοινωνικούς και πολιτικούς μηχανισμούς της.

Σύμφωνα με αναφορές περιηγητών το Άργος χωροταξικά φαίνεται ως ένας οικιστικός χώρος διάσπαρτος. Δηλαδή παρουσιάζεται ως ένας αραιοκατοικημένος οικισμός, στα πλαίσια του οποίου υπάρχουν μαζί κατοικίες, καλλιέργειες και κήποι. Η οικιστική διασπορά καθορίζει τον χαρακτήρα αλλά και τον τρόπο που οργανώνονται οι μαχαλάδες.

Σύνθεση πληθυσμού

Οι καταγραφές για τον πληθυσμό του Άργους, αναφέρουν ότι Έλληνες και Τούρκοι συνυπάρχουν αρμονικά αν και οι πρώτοι υπερτερούν αριθμητικά. Οπότε άνετα το Άργος κατατάσσεται στις κοινότητες εκείνες με αμιγή ή περίπου ελληνικό πληθυσμό.

Παράλληλα, αποτυπώνονται στο επίπεδο αυτό και οι κοινωνικές και οι οικονομικές διαφοροποιήσεις. Δεν πρόκειται βέβαια για ένα αστικό χώρο από τους λίγους που υπήρχαν εκείνη την εποχή.

Χώροι επικοινωνίας

Πρόκειται για σημαντικούς χώρους στους οποίους οι κάτοικοι ανταλλάσσουν πληροφορίες, επικοινωνούν, εκτελούν οικονομικές συναλλαγές. Από τους σημαντικότερους θεωρείται ο σημερινός χώρος των στρατώνων Καποδίστρια. Πιθανόν σε παλαιότερες εποχές να χρησιμοποιήθηκε ως χάνι. Παλιά ο χώρος ονομαζόταν «Πανηγυρίστρα» γιατί στις αρχές Αυγούστου γινόταν ένα πολύ μεγάλο πανηγύρι που κρατούσε πάνω από 10 μέρες.

Ένας άλλος δημόσιος χώρος συνάθροισης ήταν οι εκκλησίες, οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν και για τις διαδικασίες ανάδειξης δημογερόντων όπως σε άλλες κοινότητες.

Παράλληλα, οι πλατείες και οι αγορές, συμπληρώνουν την εικόνα των δημοσίων χώρων του Άργους.

Υπάρχουν αναφορές για δύο αγορές. Μία στη σημερινή θέση και μία άλλη στο λεγόμενο Σιταροπάζαρο ή αλλιώς «επάνω αγορά». Ένα άλλο σημαντικό σημείο με εμπορικό και κοινωνικό χαρακτήρα ήταν μεταξύ της σημερινής πλατείας του Αγ. Πέτρου και του Σιταροπάζαρου. Και στις τρεις αγορές επικρατούσε μεγάλος συνωστισμός. Χωρικοί από τα γύρω χωριά κατέκλυζαν τους γεμάτους από παπούτσια, υφάσματα και φρούτα δρόμους. Όταν τελείωνε η αγορά η πόλη ερήμωνε.

Ένας ακόμη πολύ σημαντικός δημόσιος χώρος ο οποίος ήταν άρρηκτα δεμένος με την καθημερινή ζωή ήταν το καφενείο. Εκτός από χώρος διασκέδασης το καφενείο θεωρείτο ένα σημαντικό κέντρο ανταλλαγής πληροφοριών αλλά και συζητήσεων. Σύμφωνα με τον AlbertMuller, το 1822 το Άργος ήταν γεμάτο από καφενεία.

(Αργολική βιβλιοθήκη & Καρδαράκου, 2021)

Μενέλαος Καμπίσης, ΣΤ'1

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΑΡΓΟΥΣ

Το Άργος διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην επανάσταση του 1821 λόγω της θέσεώς του. Η κοινοτική αυτοδιοίκηση ακολουθεί το γενικό πλαίσιο οργάνωσης της τουρκοκρατίας. Όλη η Πελοπόννησος οργανωνόταν σε πόλεις ή χωριά που είχαν δική τους διοίκηση και από την οποία γινόταν εκπροσώπηση στην περιφέρεια. Υπήρχε ένα ανώτερο συμβούλιο που γινόταν στην Τρίπολη. Το Άργος είχε 2 εκπροσώπους.

Η εξουσία της κοινοτικής αυτοδιοίκησης υπερίσχυε έναντι της περιφέρειας . Ούτε ο τούρκος διοικητής μπορούσε να επιληφθεί σε περιπτώσεις προσωπικών διενέξεων, χωρίς την άδεια της κεντρικής περιφερειακής διοίκησης, στην οποία όμως μετέχουν εκπρόσωποι των κοινοτήτων. Αυτό το κοινοτικό καθεστώς ήταν σεβαστό σε όλες ανεξαιρέτως τις περιπτώσεις είτε πρόκειται για οργανωτικά ζητήματα και διαχείριση πόρων είτε διαφορές του πληθυσμού.

Οι υπερεξουσίες της κοινοτικής αυτοδιοίκησης ενίσχυσε τα ιδιαίτερα τοπικά χαρακτηριστικά, όμως οδήγησε και σε αυθαιρέσιες της δημογεροντίας. Οι κοτζαμπάσηδες επιδίδονται σε αρχαιολογικές λεηλασίες αποβλέποντας στην αύξηση του πλούτου τους. Σε αυτήν την κατάσταση ενθαρρύνονται και οι ντόπιοι, αυτοί όμως για βιοποριστικούς λόγους. Η κατάσταση αυτή υποχώρησε από τον δυναμισμό και την ένταση του επαναστατικού αγώνα.

(Αργολική Βιβλιοθήκη, 2009)

Νικόλας Καπετάνος, ΣΤ'1

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΔΟΜΗΣΗ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

Τα περισσότερα σπίτια επί Τουρκοκρατίας είχαν ως επικρατέστερο τον τύπο του τετραγώνου και ήταν κυρίως διώροφα, χωρίς να αποκλείονται τα μονώροφα και τριώροφα. Ήταν πέτρινα ή πλίνθινα και είχαν σκεπή με κεραμίδια . Οι αυλές ήταν λιθόστρωτες, είχαν μεγάλες και μικρές εξώπορτες, παρουσιάζοντας τη μορφή φρουρίου. Κάθε σπίτι είχε το πηγάδι του. Η σκάλα μπροστά στην κύρια είσοδο (μεσιά) του σπιτιού παρουσίαζε ποικιλία. Η οικία είχε το κατώϊ (ισόγειο), το κελάρι κάτω από την εσωτερική σκάλα και στον άνω όροφο τη σάλα και τα δύο δωμάτια. Σε μερικά σπίτια το κατώϊ ήταν στο υπόγειο, όπου έμπαιναν ανοίγοντας καταπακτή. Το μαγειριό ήταν ξεχωριστό οίκημα με τον φούρνο και τα απαραίτητα σκεύη και εργαλεία. Για τα ζώα είχαν αχούρι (στάβλο) με ειδικό χώρο για τα ξύλα, αχυρώνα και κουμάσια (κοτέτσια) για τις κότες, ενώ ως τουαλέτα είχαν τον χαλέ με βόθρο.

(Ξηνταρόπουλος, 2006 & Αργολική βιβλιοθήκη, 2015)

Ευαγγελία Καχριμάνη και Ιωάννα Πέτρου, ΣΤ΄2

ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΟΥ 1821 ΣΤΟ ΑΡΓΟΣ

Το τζαμί του Άργους

Ο ναός των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης στο Άργος επί τουρκοκρατίας υπήρξε τζαμί και νεκροταφείο των Τούρκων. Χτίστηκε περί το 1570-1580. Το 1871 καθασιάσθηκε με εγκαίνια και μετετράπη σε χριστιανικό Ναό. Αν και στο παλαιότερο Άργος υπήρχαν αρκετά κτίρια που είχαν οικοδομηθεί επί Τουρκοκρατίας, ο χρόνος και οι νέες συνθήκες τα εξαφάνισαν.

Το μοναδικό ιστορικό μνημείο εκείνης της εποχής είναι ο σημερινός καθεδρικός Ιερός Ναός του Αγίου Κωνσταντίνου, που βρίσκεται ΝΑ της πόλης και στη συμβολή των οδών Αγίου Κωνσταντίνου και Μεσσηνίας- Αρκαδίας. Το συγκεκριμένο σημείο που βρίσκεται ο ναός, θα έπρεπε να ήταν ιδιαίτερα σημαντικό για την λατρευτική ζωή του Άργους από την αρχαιότητα. Στη θέση αυτή αναφέρεται ότι υπήρχε ναός της Νικηφόρου Αφροδίτης, ενώ λίγο δυτικότερα έχει αποκαλυφθεί αψίδα σπουδαίας παλαιοχριστιανικής βασιλικής. Εκτιμάται ότι στον ίδιο χώρο υπήρχε ναός και στους μεταβυζαντινούς χρόνους.

Στις 20 Ιανουαρίου του 1938, λόγω της αρχαιολογικής του αξίας, ο ναός με Βασιλικό Διάταγμα, χαρακτηρίστηκε ιστορικό διατηρητέο μνημείο. (Φύλλο της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως 30, τεύχος Α΄ - 20/ 01/ 1938). Ακριβή στοιχεία για την χρονολόγηση του μνημείου δεν υπάρχουν. Σίγουρα όμως είναι έργο της Α΄ Οθωμανικής περιόδου στο Άργος και θα πρέπει να κτίστηκε μεταξύ του 1570 και 1600 δηλαδή περί το τέλος του 16ου αιώνα.

Πάντως αποτελεί ένα από τα αρχαιότερα Μουσουλμανικά τεμένη. Επί Τουρκοκρατίας ο ναός, λειτούργησε ως Τζαμί και Νεκροταφείο των Οθωμανών και όπως γράφει ο Αναστάσιος Τσακόπουλος «είναι το μόνον διασωθέν εν Άργει επίσημον ιστορικόν μνημείον του εκλιπόντος βαρβάρου κατακτητού». Την εποχή του Καποδίστρια

λειτουργήσε για μικρό διάστημα ως στρατιωτικό αναρρωτήριο και κατόπιν αφέθηκε στην φθορά του χρόνου, μέχρι που κάποια στιγμή ο πανίσχυρος και παντοδύναμος στρατηγός Δημήτριος Τσόκρης το χρησιμοποίησε ως ποιμνιοστάσιο για τα πρόβατά του.

Το 1871, μετά από ενέργειες του υπολοχαγού του πεζικού Ιωάννη Ζώη, το μνημείο καθαγιάστηκε και μετατράπηκε σε Χριστιανικό ναό που αφιερώθηκε στην μνήμη των αγίων και ισαποστόλων Κωνσταντίνου και Ελένης. Ο ναός είναι σχεδόν τετράγωνος με προσανατολισμό από ΒΔ προς ΝΑ, πετρόκτιστος χωρίς επιχρίσματα ενώ μεγάλο μέρος της τοιχοποιίας του προέρχεται από επαναχρησιμοποίηση αρχαίων υλικών. « Δια την ανέγερσίν του εχρησιμοποιήθη υλικόν ή εκ των πέριξ αρχαιοτήτων (θέατρον, αγοράν κατά την συνοικίαν Ταμπάκικα) όπερ και το πιθανότερον εξ αυτού του ιδίου χώρου, διότι ου μόνον ο τοίχος του περιβόλου και ιδίως της μεσημβρινής πλευράς στηρίζεται επί θεμελίων αρχαίου κτιρίου, αλλά και εις το όπισθεν μέρος του Δ. τοίχου ο επισκέπτης θα παρατηρήση ίχνη ερειπίων της κλασσικής εποχής». (Αναστ. Τσακόπουλος). Στεγάζεται από μεγάλο τρούλο ο οποίος φέρεται πάνω σε οκτάπλευρο, τυφλό, χαμηλό τύμπανο, κατασκευασμένο από πλινθοδομή. Στα δυτικά, όπου και η είσοδος του ναού, υπάρχει το τυπικό προστώο με τρεις ημισφαιρικούς θόλους από πυρότουβλα, που στηρίζονται σε τέσσερις κίονες.

(Αργολικές ειδήσεις, 2020 & Αργολική Βιβλιοθήκη, 2019)

Αντώνης Αλωνιστιώτης, ΣΤ΄2

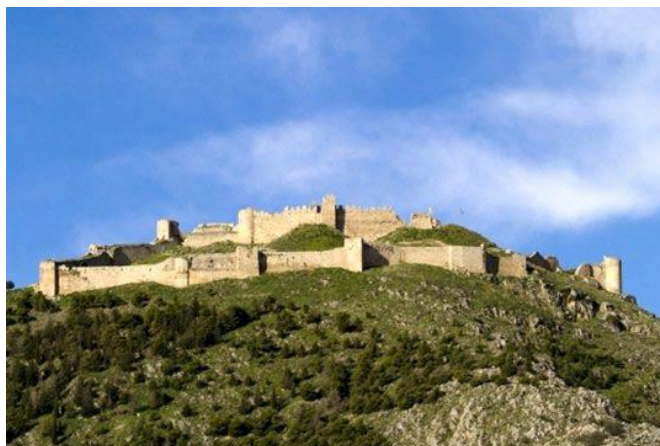
Οι Στρατώνες του Καποδίστρια

Οι Στρατώνες του Καποδίστρια αποτελούν διατηρητέο κτίριο με μακρά ιστορία. Επί Τουρκοκρατίας χρησιμοποιήθηκαν αρχικά ως αγορά και έπειτα ως ταχυδρομείο. Το 1829 επιδιορθώθηκαν από τον Καποδίστρια σοβαρές ζημιές που είχαν υποστεί κατά τη διάρκεια της Επανάστασης και έκτοτε κτίσμα μετατράπηκε σε στρατώνα ιππικού, σχολείου.

Το κάστρο της Λάρισας

Ένα από τα παλαιότερα και πιο ιστορικά κάστρα στην Ελλάδα. Η τοποθεσία είχε οχυρωθεί ήδη από τους προϊστορικούς χρόνους. Η οριστική διαμόρφωση του κάστρου έγινε από τους Φράγκους. Το κάστρο οικοδομήθηκε κατά τους προϊστορικούς χρόνους. Τον 5ο και 6ο αι. π.χ. οι Αργείοι επισκέφτηκαν και συμπλήρωσαν το τείχος, ακολουθώντας τα παλαιότερα ίχνη. Σημαντικά τμήματα της εποχής εκείνης σώζονται στο βόρειο και δυτικό τμήμα.

Στα χρόνια της Ελληνικής Επανάστασης, όταν έφτασε στο Άργος η μεγάλη στρατιά του Δράμαλη, ο Κολοκοτρώνης έκρινε ότι έπρεπε οι Έλληνες να καταλάβουν το κάστρο, για να απασχολήσουν τον εχθρό και να κερδίσουν πολύτιμο χρόνο. Ο Κολοκοτρώνης έστειλε αρχικά 100 επίλεκτους άντρες, στους οποίους προστέθηκαν αργότερα κι άλλοι κι έγιναν 700. Αρχηγός τους ήταν ο Δημήτριος Υψηλάντης.

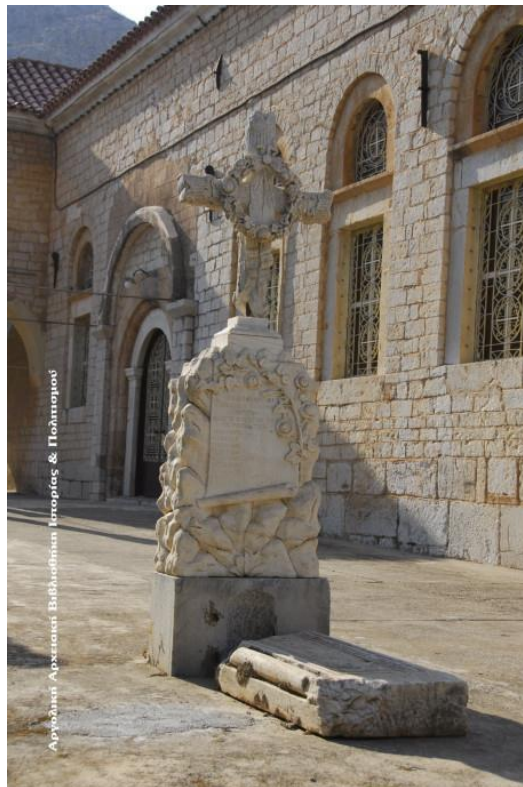

Ο Άγιος Γιάννης Άργους και η σχέση του με την Α΄ Εθνοσυνέλευση

Ο Ναός Αγίου Ιωάννου ή Τιμίου Προδρόμου στο Άργος, είναι τρίκλιτος σταυροειδής εγγεγραμμένος με τρούλο. Κτίστηκε μετά το 1822 και περατώθηκε το 1829. Ο προηγούμενος ναός ήταν ημιυπόγειος και ο εισερχόμενος κατέβαινε 6-7 σκαλιά. Τους έκτιζαν έτσι, για να μην μπαίνουν έφιπποι οι Τούρκοι και τους βεβηλώνουν. Σ' εκείνο τον παλιό ναό έγινε η δοξολογία και ορκίστηκαν οι πληρεξούσιοι της Α΄ Εθνοσυνέλευσης το Δεκέμβριο 1821, στην αυλή του ναού άρχισαν τις εργασίες τους, που διακόπηκαν και συνεχίστηκαν στη Νέα Επίδαυρο. Όταν έφτασε ο Ιωάννης Καποδίστριας στην επαναστατημένη Ελλάδα, ο νέος ναός δεν είχε ολοκληρωθεί ακόμα και ο κυβερνήτης ενίσχυσε το έργο οικονομικά. Στη δυτική πλευρά του ναού υπάρχει

εντοιχισμένη πλάκα, με την οποία οι Αργείοι θέλησαν τότε να τιμήσουν τον δωρητή. Εσωτερικά ο ναός είναι ιδιαίτερα πλούσιος και εντυπωσιακός. Εκτός από την αγιογράφησή του, αξιόλογο είναι το επίχρυσο εικονοστάσι, έργο του Μιχαήλ Ζωγράφου και του γιου του Παναγιώτη Ζωγράφου. Στον περίβολο του ναού έχουν ενταφιαστεί εξέχοντες Έλληνες και φιλέλληνες. Εκεί ευρίσκεται και ο οικογενειακός τάφος του οπλαρχηγού Δημήτρη Τσώκρη. Στη βοριοδυτική άκρη της αυλής ενταφιάστηκαν οι περισσότεροι από τους νεκρούς της Γαλλικής επίθεσης το 1833. Ο ναός συγκαταλέγεται στα παραδοσιακά διατηρητέα μνημεία του Άργους.

(Αργολική Βιβλιοθήκη, 2008 & 2009)

Ευσταθία Σύριου, ΣΤ΄2

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΚΡΗΝΕΣ ΤΟΥ ΑΡΓΟΥΣ

Από την περίοδο της τουρκοκρατίας συναντάμε στο Άργος 6 βρύσες, που αποτελούν μέχρι σήμερα χαρακτηριστικά στοιχεία της παλιάς πόλης του Άργους και διασώζονται ως «διατηρητέα μνημεία». Βρίσκονται εκεί από μια εποχή, που οι πόλεις και τα χωριά δεν διέθεταν υδρευτικό δίκτυο, οπότε οι κρήνες στις γειτονιές εξυπηρετούσαν τον κόσμο στην προμήθεια νερού και στους δρόμους τους στρατοκόπους, που περιδιαβαίνουν για τις ασχολίες τους στις περιφέρειες των οικισμών.

Στους κεντρικούς δρόμους της πόλης συναντάμε δύο όμοιες τριγωνικές βρύσες, που χτίστηκαν την περίοδο της τουρκοκρατίας. Βρίσκονται η μία στη γωνία των οδών Γούναρη και Πολυγένους και η άλλη στη γωνία των οδών Περρούκα και Θεοφανοπούλου. Είναι και οι δύο πέτρινες και σχηματίζουν στο πάνω μέρος τους ένα ισοσκελές τρίγωνο.

Στη διασταύρωση των οδών Θεάτρου, Τριπόλεως και Γούναρη, απέναντι από το αρχαίο θέατρο, βρίσκουμε αυτή την αχρονολόγητη, αλλά πολύ παλαιά βρύση, που οικοδομήθηκε την περίοδο της τουρκοκρατίας και παρουσιάζει αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον. Μια επίπεδη ορθογώνια κατασκευή με πέτρες που απολήγει σε περίτεχνο γείσο, που στηρίζεται στις δύο παραστάδες της βρύσης. Ένας σιδερένιος κρουνός στο κέντρο έτρεχε μέχρι πρόσφατα νερό στη μεγάλη πέτρινη τετράγωνη γούρνα μπροστά της. Παλαιότερα ήταν γνωστή ως βρύση του Καρμόγιαννη, από το όνομα του ιδιοκτήτη του καφενείου, που στεγαζόταν στο κτίριο που βρίσκεται πίσω της και σήμερα είναι ενταγμένο στον αρχαιολογικό χώρο της αρχαίας αγοράς και ανήκει στην αρχαιολογική υπηρεσία.

Βρύση Καρμόγιαννη

Η βρύση Πλαπούτα

Στο κέντρο του πρόσφατα διαμορφωμένου πάρκου απέναντι από τη λαϊκή Αγορά του Άργους, βόρεια του δικαστικού μεγάρου και δυτικά του αρχαιολογικού μουσείου (πλατεία Δημητρίου Πλαπούτα), βρίσκουμε μια κομψή παλαιά κρήνη. Μια μικρή τετράγωνη μαρμάρινη στήλη ύψους 1 μέτρου με μια όμορφη λεοντοκεφαλή – κρουνό σε κάθε πλευρά της, απ' όπου

τρέχει συνέχεια το νερό [σήμερα στερείται του νερού] και πέφτει σε τέσσερις ημικυκλικές μαρμάρινες γούρνες ακουμπισμένες στο έδαφος, μια σε κάθε πλευρά της στήλης.

Στην περιοχή της Άκοβας, σε απόσταση περίπου 5 χιλιομέτρων από την πόλη του Άργους και στους ΒΔ πρόποδες της ακρόπολης «Λάρισα», ο επισκέπτης μπορεί και σήμερα να δει τη ξακουστή και πολυτραγουδισμένη «βρύση της Άκοβας» σε μια καταπράσινη τοποθεσία γεμάτη πλατάνια. Το όνομα του οικισμού της Άκοβας συνδέεται με το υγρό στοιχείο, αφού,

Βρύση Άκοβας

πιθανότατα, προέρχεται από τη λατινική λέξη aqua, που σημαίνει νερό, λόγω της ύπαρξης πολλών νερών στην περιοχή. Ιστορικά η Άκοβα αποδεικνύει την εξέλιξη του Άργους, αφού πιστεύεται ότι ο Βασιλιάς του Άργους Δαναός είχε διδάξει στους Αργείτες την τέχνη της διόρυξης φρεατίων, για να καλύπτουν τις καθημερινές τους ανάγκες. Ο βράχος δίπλα στο μεγάλο πλάτανο μοιάζει να παρακολουθεί τον επισκέπτη με τα «δύο μεγάλα του μάτια». Πρόκειται για κοιλότητες που χρησιμοποιούνταν παλιά ως φούρνοι κατά τη διάρκεια των πανηγυριών. Στη σκιά του πλατάνου δεκάδες γενιές Αργείων και διερχόμενων διασκέδασαν, ξεκουράστηκαν και δροσίστηκαν τους

καλοκαιρινούς μήνες από το πηγαίο νερό που αναβλύζει η βρύση. Μέχρι πρόσφατα εδώ τις Απόκριες και το καλοκαίρι πραγματοποιούνταν εκδηλώσεις.

Στο 1ο χιλιόμετρο του δρόμου Άργους-Τρίπολης, πίσω από τη διασταύρωση του δρόμου προς το Κεφαλάρι, βλέπουμε την Ξηρόβρυση, μια ξεχασμένη παλιά βρύση κλεισμένη στο ιδιόρρυθμο «μουσείο» της. Είναι μια μικρή πέτρινη κατασκευή με αμμοχώρι με κομψή καμάρα και τετράγωνη γούρνα κάτω εγκαταλειμμένη, δίχως νερό, περιφραγμένη με σύρματα στη γωνιά του οικοπέδου και περικυκλωμένη με ξερόχορτα. Έχει δώσει το όνομά της στην περιοχή και αυτός είναι ο λόγος που τη σεβάστηκαν οι άνθρωποι, γλίτωσε τον αφανισμό και παραμένει σ' αυτό το αφιλόξενο περιβάλλον για να θυμίζει μιαν άλλη εποχή.

(Αργολική Βιβλιοθήκη, 2013)

Ευσταθία Σύριου, ΣΤ'2

ΚΛΕΦΤΙΚΑ ΛΗΜΕΡΙΑ

Εκκλησιάκι αναλήψεως, Σπηλιά του Τσώκρη

Τα σπήλαια δεν τα κατοικούσαν μόνο ξωτικά και νεράιδες, αλλά και οι σταυραετοί του απελευθερωτικού αγώνα κατά των Τούρκων. Ζωγραφισμένη πάνω σε απόκρημνο βράχο την προσεγγίζει κανείς μόνο από την μπροστινή της μεριά. Εκεί σας περιμένουν 160 απότομα σκαλοπάτια, λαξευμένα στον βράχο, για να

φτάσετε στην είσοδο του σπηλαιίου.

Μια παλιά χαμηλή πόρτα δείχνει πως το σπήλαιο ήταν διασκευασμένο σε απόρθητο κάστρο, με τις πολεμίστρες στραμμένες προς κάθε μεριά. Έφταναν μόλις 10 στρατιώτες να το υπερασπιστούν. Συνέχεια στον προστατευτικό τοίχο το εκκλησιάκι της Αναλήψεως, ήταν καταφύγιο των αγωνιστών και των κατατρεγμένων. Το σπήλαιο πέρα από την φυσική και τεχνική του οχύρωση, προσέφερε μέσω μιας δεξαμενής, νερό στους έγκλειστους ώστε να αντέχουν τις πολιορκίες μέχρι να έρθει βοήθεια.

Στο σπήλαιο αυτό ο Αργεΐος στρατηγός Δημήτριος Τσώκρης, έβρισκε καταφύγιο με τα παλικάρια του κάθε φορά που κινδύνευε από τους Τούρκους. Το σπήλαιο φρούριο επισκευάστηκε από τον Τσώκρη λίγο πριν την είσοδο του Ιμπραήμ στην Αργολίδα. Εδώ φύλαξαν πολλοί Αργεΐοι τα υπάρχοντά τους για να μη γίνουν λάφυρα των Αιγυπτίων, αλλά και των διαφόρων ληστρικών ομάδων έως και την έλευση του Καποδίστρια.

Το φαράγγι του Χάραδρου (ξεριάς κατά την ντοπιολαλιά) θα μπορούσε να χαρακτηριστεί κι ως φαράγγι των Αρματολών και των Κλεφτών αφού ένα με ενάμιση χιλιόμετρο σε αερογραμμή από τη Σπηλιά του Τσώκρη βρίσκεται μια ακόμα αετοφωλιά, η Σπηλιά του Διαγρέ.

Η Αγία Ρουσαλή Βρουστίου Αργολίδας, Δημέρι του Καπεταν Δαγρέ

Λίγο πιο πάνω από τη Χούνη μπορεί να αγναντέψει κανείς ένα μικρό ερημοκλήσι – ορατό και από το δρόμο Άργους – Καρυάς, που είναι χτισμένο μέσα σε μια μεγάλη σπηλιά με απόκρημνο βράχο από πάνω της. Ανήκει στο Βρούστι και είναι αφιερωμένο στη μνήμη της Αγίας Ιερουσαλήμ ή της Υπαπαντής.

Φτάνοντας κάτω από τη σπηλιά αντικρίζουμε ένα ψηλό πέτρινο τείχος, που κλείνει την είσοδό της και τη μετατρέπει σε οχυρό. Το πέτρινο τείχος που κλείνει την σπηλιά στις δύο πλευρές του ακουμπάει στην οροφή της σπηλιάς, ενώ στο κεντρικό του τμήμα έχουν καταρρεύσει τα υψηλότερα τμήματά του. Σε όλη την εσωτερική του επιφάνεια διακρίνονται μια σειρά από πολεμίστρες με το άνοιγμά τους να βλέπει προς τη Χούνη. Ολόκληρη η σπηλιά αυτή με την εκκλησία στο εσωτερικό της αποτελεί φυσικό κάστρο και οχυρό εκ της θέσεώς της στην κορυφή της απόκρημνης πλαγιάς. Σύμφωνα με την παράδοση στα Ορλωφικά την περίοδο του 1770 η σπηλιά της χρησίμευε ως καταφύγιο των κυνηγημένων από τους Τούρκους Αργείων, ενώ στη διάρκεια της Ελληνικής επανάστασης του 1821 αποτέλεσε άντρο και ορμητήριο του καπετάν Δαγρέ κατά του Ιμπραήμ.

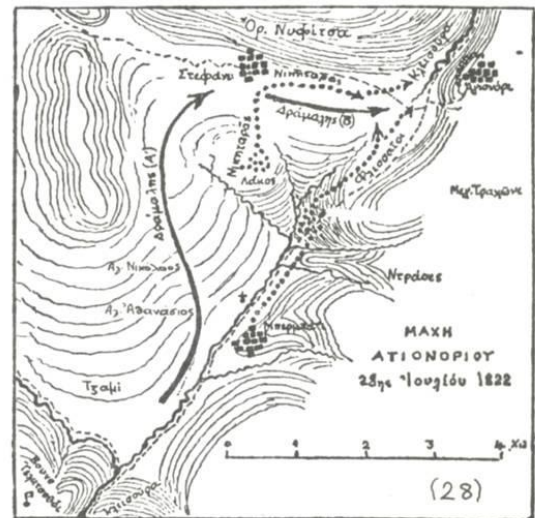
(Αργολική βιβλιοθήκη, 2010 & Αργολικές ειδήσεις, 2012)

Αντώνης Αλωνιστιώτης, ΣΤ΄2

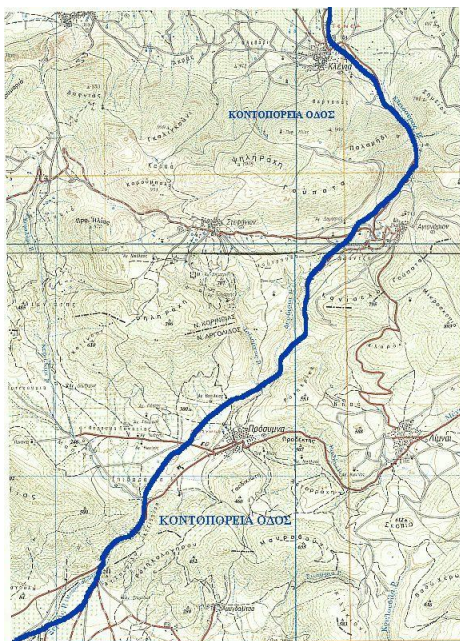
ΔΡΟΜΟΙ ΠΡΟΣ ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΓΟΛΙΔΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821

Οι δρόμοι προς Άργος περνούσαν μέσα από στενά της εκτενούς οροσειράς μεταξύ Αργολίδας και Κορινθίας (Μεγαλοβούνι, Αγ. Τριάδα, Αραχναίο).

Ο δυτικότερος δρόμος, ο πιο ομαλός αλλά και πιο μακρύς, ξεκινούσε από την Κόρινθο, συνέχιζε προς Άγιο Βασίλειο, έφτανε στις Αρχαίες Κλεωνές, και περνώντας νότια του Αγίου Γεωργίου Νεμέας, κατέληγε στον αργολικό κάμπο. Ακολουθώντας την ίδια διαδρομή μέχρι τις Κλεωνές, μπορούσε κανείς να ακολουθήσει νοτιότερα πιο σύντομη πορεία και να βγει μέσω του στενού των Δερβενακίων στον αργολικό κάμπο. Στην Τουρκοκρατία χαρακτηριζόταν ως αφεντικός δρόμος, δηλαδή κύριος.

Επίσης, υπάρχει και το στενό του Αγίου Σώστη, λίγο ανατολικότερα από τα Δερβενάκια, που καταλήγει στην περιοχή των Μυκηνών.

Διαφορετική πορεία ακολουθούσε η οδός που ταυτίζεται μάλλον με την αναφερόμενη στις αρχαίες και μεσαιωνικές πηγές ως Κοντοπορεία. Από την Κόρινθο, ακολουθούσε το δρόμο παράλληλα με το ποτάμι της περιοχής του Σολομού, έφτανε στο Χιλιόμοδι, συνέχιζε στην κλεισούρα Αγιονορίου και της Πρόσυμνας καταλήγοντας στον Αργολικό κάμπο. Λόγω του μικρού μήκους του και της καίριας θέσης του ήταν ο μοναδικός που οδηγούσε απευθείας στο Ναύπλιο.

Επιπλέον, από το λιμάνι των Κεγχρεών, υπήρχε ένας ακόμη δευτερεύων δρόμος που έφθανε στη νέα Μονή Φανερωμένης και ενωνόταν με το δρόμο του Αγιονορίου, πριν την είσοδο στην Κλεισούρα.

Η Φλειασία, στη δυτική Κορινθία, αποτελούσε επικοινωνιακό κόμβο προς την Αργολίδα, την Αρκαδία και την υπόλοιπη βόρεια Πελοπόννησο. Πιστεύεται ότι υπήρχαν 3 δρόμοι που οδηγούσαν στην δυτική Αργολίδα.

Στην δυτική Αργολίδα ο σημαντικότερος οδικός κόμβος ήταν αυτός της Οινόης που συνδεόταν με την Αρκαδία με 3 βασικές οδούς. Ο Πausanias αναφέρει: την διά της Κλίμακος, την δια Πρίνου και του Τροχού.

Ωστόσο, η πιο βασική οδός προς την Αρκαδία ήταν η νότια: από τους Μύλους, περνάει από το χωριό Αχλαδόκαμπος και συνεχίζει προς το Μουχλί και την Τεγέα-Νύκλι στο αρκαδικό οροπέδιο. Στα νεότερα χρόνια ο δρόμος είναι γνωστός και ως Τουρκόστρατα.

(anagnostis.org)

Στα νεότερα χρόνια οι πανάρχαιοι αυτοί δρόμοι εγκαταλείφθηκαν αφού τη θέση τους πήραν σύγχρονοι.

(eCastles.culture.gr & Αργολικές ειδήσεις)

Κωνσταντίνος Τσαγκαρέλης, ΣΤ'2

ΤΑ ΠΑΛΙΟΤΕΡΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΤΩΝ ΧΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ

Η παλαιότερη ονομασία για το Μοναστηράκι ήταν Πρίφτιανι. Η λέξη είναι αρβανίτικη και σημαίνει “Παπαδοχώρι”. Μοναστηράκι ονομάστηκε επειδή σε μια κοντινή σπηλιά κατά το παρελθόν ζούσε και μόνάζε ένας μοναχός.

Η Φροσύνη ήταν μια όμορφη κοπέλα που ζούσε στα ορεινά της επαρχίας Άργους, επί τουρκοκρατίας. Οι Τούρκοι την έδεσαν σε ένα άλογο και τη σκότωσαν. Το χωριό της ονομάστηκε με τον καιρό “Φρουσιούνα”.

Φρουσιούνα

Η Λυρκεία ονομαζόταν Κάτω Μπέλεσι.

Το Κεφαλόβρυσο ονομαζόταν Άνω Μπέλεσι από το 1696 που έγινε η πρώτη απογραφή των Βενετών.

Το Αργολικό λέγεται και Κούτσι λόγω του Τούρκου Κούτσι – Μπέη που ζούσε εκεί.

Η Ήρα λεγόταν Μπούτια, από το όνομα κάποιου Τούρκου προύχοντα.

Ο Ίναχος λεγόταν Πασάς, από έναν Τούρκο τοπάρχη που ζούσε στην περιοχή.

Το Ηραίο λεγόταν Αβδήμπεϊ. Σύμφωνα με ιστορίες, που οι γέροντες του χωριού θυμούνται και εξιστορούν, στο χωριό ζούσε ο Τούρκος Αβδήμπεης. Είχε σημαντική διοικητική θέση και προς τιμήν του δόθηκε το όνομά του στο χωριό.

Το παλιό όνομα της Αγίας Τριάδας (Μέρμπακας) οφείλεται πιθανόν στον Μερ Μπέκε(ρ), λατίνο επίσκοπο της περιοχής επί Βενετοκρατίας. Το νέο όνομα οφείλεται φυσικά στην κεντρική εκκλησία του χωριού.

Το Αραχναίο λεγόταν Χέλι. Πιο πιθανή εκδοχή είναι ότι κατοικήθηκε από κατοίκους του Πορτοχελίου και τιμητικά του έδωσαν αυτό το όνομα. Οι κάτοικοί του έχουν αρβανίτικη καταγωγή.

Αραχναίο

Στον μεγαλοκτηματία Καρνέζη οφείλουν την ονομασία τους τα Καρναζέικα. Η σύζυγος του “αναδόχου” του χωριού, η Διαμάντω, ήταν αδελφή του Νικηταρά.

Επί τουρκοκρατίας, οι κάτοικοι του Ελληνικού ζούσαν σε ορεινότερα μέρη τα οποία δεν είχαν ελληνική ονομασία (Ζόγκα, Μπούγα, Τουρνίκι). Άλλωστε και το ίδιο ονομαζόταν Τζούμι. Στη συνέχεια, για να απαλειφθεί ό,τι είχε απομείνει από την Τουρκοκρατία, του έδωσαν την σημερινή του ονομασία.

Στη Δαλαμανάρα ζούσε ένας Ενετός, τον οποίο έλεγαν Δελαμινάρι. Με τα χρόνια όλα τα φωνήεντα της λέξης έγιναν ... “άλφα”.

Λίμνες: Το όνομα του χωριού το έδωσαν Αρβανίτες και πιθανόν να προέρχεται επειδή λίγο πιο ψηλά από τον οικισμό, στο δρόμο προς το Αγκελόκαστρο, κατά το παρελθόν υπήρχαν λίμνες, εξ ου και υπάρχουν γεφύρια στην περιοχή.

Μάνεση: Μάνεσης λεγόταν ο πρώτος κάτοικος της περιοχής. Εγκαταστάθηκε εκεί γύρω στα 1600. Ο Μάνεσης είχε τέσσερα αγόρια και μια κόρη. Τα αγόρια σκοτώθηκαν από τους Τούρκους σε μάχη για την τιμή της αδερφής τους.

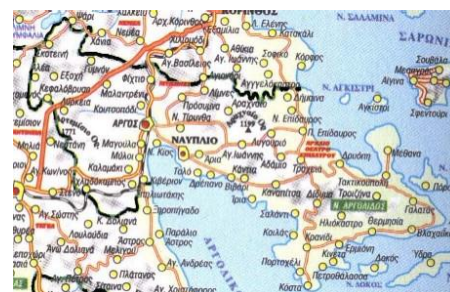
Η Μηδέα λεγόταν Γκέρμπεσι μέχρι τον Σεπτέμβρη του 1928. Το όνομα είναι από την περίοδο της πρώτης Ενετοκρατίας του Ναυπλίου και του δόθηκε από Αρβανίτες εποίκους.

Κάντια: Όνομα που προέρχεται από την τουρκοκρατία. Κάποτε ζούσε εκεί ο Καντ Αγάς.

Δρέπανο: Το λένε και Χαϊντάρι λόγω του Χαϊδάρ Αγά.

Ασίνη: Λέγεται και Τζαφεράγα λόγω του Τζαφέρ Αγά.

Ηλιόκαστρο: Η δεύτερη ονομασία του χωριού είναι Καρακάσι και σημαίνει στην τούρκικη γλώσσα μαύρο φρούδι.

(Αργολική Βιβλιοθήκη, grargolik, grargolikeseidiseis.gr & greece.terrabook.com)

Η ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ 1821

Μετά την απελευθέρωση το ντύσιμο των Ελλήνων αρχίζει να έχει ευρωπαϊκές επιρροές. Ίσως να μη ντύνονται ακόμα όλοι «ευρωπαϊκά» αλλά και οι ελληνικές φορεσιές αρχίζουν να παίρνουν πολλές μεταλλαγές. Το ντύσιμο στην επανάσταση κρατήθηκε το ίδιο που είχαν οι κλέφτες και οι αρματολοί.

Κεφάλι. Φορούσαν ένα μικρό στρογγυλό και κοφτό κόκκινο φέσι, που γύρω στη βάση του το τύλιγαν με μαντηλοδεσιά. Πολλοί δε φορούσαν μαντηλοδεσιά, μα σκέτο μικρό κοφτό φέσι που στην κορυφή του είχε λίγη φούντα

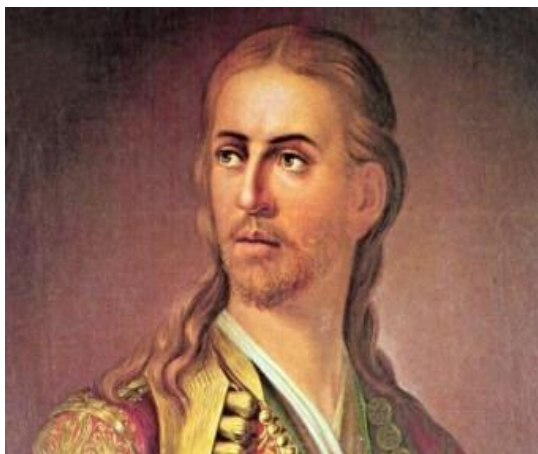
Νικηταράς

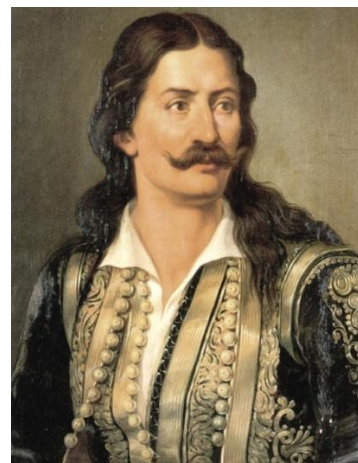
Μακρυγιάννης με ποσο

Μαλλιά

Την εποχή εκείνη τα μαλλιά των αντρών ήταν μακριά και για να γυαλίζουν τα άλειψαν με λάδι ή μεδουλάρι, αλοιφή φτιαγμένη από μεδούλι και μυρωδικά.

Ηλίας Μαυρομχάλης

Αθανάσιος Διάκος

Γελέκι

Στο κορμί φορούσαν εσωτερικά το άσπρο πουκάμισο, όχι όμως φαρδομάνικο όπως τα μεταγενέστερα χρόνια. Ύστερα βάζανε το **γελέκι** κι από πάνω τη **φέρμελη** με τις δυο αράδες ασημοκεντημένα μεγάλα κουμπιά. Μερικοί και αργότερα όλοι, αντί για φέρμελη βάζανε το **μειντάνι** που η διαφορά τους ήταν ότι στη φέρμελη φορούσαν τα μανίκια, ενώ στο μειντάνι ήταν ψεύτικα, φοδραρισμένα με κόκκινο πανί και βρισκονταν στις πλάτες πίσω σταυρωτά.

Φουστανέλα

Ζωσμένη στη μέση τους κρεμόταν γύρω τους η φουστανέλα. Στους καπεταναίους και τους γέροντες ήταν μακριά ίσα με το γόνατο. Για τα παλληκάρια και τους νεότερους ήταν κοντή η φουστανέλα ως τους μηρούς και πιο ελαφριά με λιγότερες δίπλες. Η φουστανέλα ήταν καθιερωμένη σ' όλη την Ελλάδα. Ήταν φτιαγμένη με άσπρο ύφασμα και σπάνια κρατούσε για πολύ την όψη της. Μ' αυτή σκούπιζαν το πρόσωπό τους και τα χέρια τους, το σουγιά τους και καμιά φορά τ' άρματά τους.

Δημήτρης Μαυρομιχάλης
Έργο του Λουί Ντυπρέ (1819)
wikipedia.org

Εύζωνας με φουστανέλα
τσαρούχια και κορδέλα
www.pinterest.com

Υποδήματα

Τα πόδια τους τα σκέπαζαν ως πάνω στα σκέλια με τις μακριές άσπρες κάλτσες, που τις λέγανε βλαχόκαλτσες. Τις ύφαιναν από τραγόμαλλο και ειδικοί στην κατασκευή τους ήταν οι κάτοικοι των Αγράφων. Οι τσόχινες μαύρες κάλτσες, και ύστερα κόκκινες σκέπαζαν μονάχα τη γάμπα και το πάνω μέρος του παπουτσιού και φορέθηκαν στα οθωνικά χρόνια. Στο Εικοσιένα αυτές οι κάλτσες ήταν άγνωστες. Τα παπούτσια τους ήταν τα τσαρούχια, όχι όμως με φούντα μπροστά αλλά μυτερά. Τα έφτιαχναν με ακατέργαστο βοδινό δέρμα και ήταν πολύ ελαφρά και γερά. Στα πόδια τους τα στήριζαν δένοντάς τα γύρω στη γάμπα τους με φαρδύ λουρί, τις θηλιές και το λουρί αυτό το έπιαναν απ' την κάλτσα τους κάτω απ' το γόνατο με το τσαρουχοτοκά.

Τσαρούχια με φούντα

Ντουλαμάς

Ντουλαμάς στην πλάτη

Η φορεσιά κλείνει με τον ντουλαμά. Τον ρίχνανε πάνω τους σαν έπιανε κρύο και ήταν φτιαγμένος από τσόχα που την κεντούσαν με μαύρο μετάξι. Ο ντουλαμάς έφτανε ως τη μέση. Για τη βαρυχειμωνιά όμως είχαν τις φλοκάτες. Ήταν χωρίς μανίκια σαν τις παλιές μπέρτες κι έφταναν ως κάτω απ' το γόνατο. Σαν βρίσκονταν έξω το χειμώνα, χρησιμοποιούσαν τη φλοκάτα για στρωσίδι και για σκέπασμα. Για τον ίδιο σκοπό άλλοι είχαν την κάπα, ίδιο σχέδιο με τη φλοκάτη, φτιαγμένη όμως από τραγόμαλλο και

βαλμένη στις νεροτριβές για να πήξει και να μην περνάει η βροχή και το κρύο.

Σελλάχι

Συμπλήρωμα στην κύρια φορεσιά τους ήταν το σελλάχι. Το έζωναν στη μέση τους, αλλά να πιάνει στα πλάγια στην αριστερή μεριά και μπροστά το μισό αριστερό πλευρό. Ήταν φτιαγμένο από τσόχα κόκκινη, σπάνια μαύρη, φύλλα - φύλλα για να κάνουν τις θήκες και ήταν κεντημένο με πολλών τεχνοτροπιών χρυσά

κεντήματα, τα πιο συνηθισμένα είχαν δράκοντες και γοργόνες. Στις μέσα θήκες του

σελλαχιού έβαζαν το ασημένιο τάσι τους για να πίνουν νερό, το τσαγκαροσούβλι για να μπαλώνουν τα τσαρούχια τους και το ασημένιο καλαμάρι με το φτερό για να χαράζουν την υπογραφή τους για όσους ήξεραν γράμματα. Σε κάποια άκρη πάντα θα βρισκόταν και το αντίδοτο φάρμακο για τα δηλητήρια, το παντσεχρί.

Γυναικεία γιορτινή φορεσιά Άργους
(Εκθέματα Παραδοσιακών
Φορεσιών στο Μουσείο Μπενάκη)

Τα γυναικεία ρούχα αποτελούνταν από ένα εσωτερικό βαμβακερό φόρεμα με κέντημα εμπρός και στα μανίκια, από ένα εξωτερικό φόρεμα και τη ζώνη. Η γυναικεία φορεσιά, όσο πιο πλούσια ήταν η οικογένεια, τόσο πιο πολυτελής ήταν, ραμμένη με ακριβά μεταξωτά υφάσματα, και κατά προτίμηση κόκκινα ή κίτρινα-χρυσαφιά.

(Θέματα Ελληνικής Ιστορίας 2012 & Ελλάς 2021)

Ευαγγελία Καχριμάνη, Ορφέας Μπούτσικος και Ιωάννα Πέτρου, ΣΤ΄2

Άρματα

Δεν μπορούσε εκείνη την εποχή να νοηθεί η φορεσιά χωρίς τα άρματα. Ήταν αναπόσπαστο μέρος. Γυμνοί και κουρελήδες πολλοί, μα χωρίς άρματα κανείς. Δεν είχε σημασία αν κάποιος ήταν πλούσιος ή φτωχός, καπετάνιος ή παλικάρι το μεράκι για τα άρματα ήταν το ίδιο. Τις περισσότερες φορές τα άρματα δεν ήταν αγορασμένα, αλλά λάφυρα αρπαγμένα από το χέρι ή το κορμί του εχθρού.

Κουμπούρες-Χαρπί

Μέσα από το σελλάχι ξεπεταγόντανε πάντα δυο δίδυμες κουμπούρες.

Οπλισμός Θ. Κολοκοτρώνη

Γιαταγάνι

Απ' το σελλάχι ήταν έξω-έξω πιασμένο το γιαταγάνι. Μαχαίρι μισό μέτρο λάμα ή και περισσότερο, φτιαγμένο από γερό ατσάλι. Ήταν τόσο γερά που τρυπούσαν λαμαρίνα και άντεχαν να κόψουν χοντρή αλυσίδα. Το γιαταγάνι είχε τη λαβή αργυροσκαλισμένη και το θηκάρι του ασημοκαπνισμένο και πλουμιστό με γοργόνες και άγρια πουλιά.

Μπελ χατζάρι - Τσεκούρι – Τοπούζι

Σπάθα – Πάλα

Καριοφίλια

Ξακουστό ήταν το ντουφέκι του Εικοσιένα, το περίφημο καριοφίλι. Στην Ελλάδα πρωτοεμφανίστηκε γύρω στα 1700 και υπήρξαν πολλές εικασίες για το όνομά του. Όλα τα ντουφέκια τα λέγανε καριοφίλια. Το καριοφίλι ήταν από τα αγαπημένα όπλα των αγωνιστών που τα βάφτιζαν και με ξεχωριστό όνομα.

(Τα άρματα των Ελλήνων στα χρόνια της επανάστασης; Μουσείο Ελληνικού Πολιτισμού)

Ιάσωνας Λειβαδίτης, Πολύβιος Μαλουκότσης και Ορφέας Μπούτσικος, ΣΤ΄2

Η ΔΙΑΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

Η περίοδος της Τουρκοκρατίας, όπως κάθε περίοδος κατοχής, πολεμικών συγκρούσεων και πλήρους καταπίεσης και εκμετάλλευσης, δε θα μπορούσε παρά να είναι συνυφασμένη με φτώχεια, πείνα και δυστυχία. Στις αγροτικές περιοχές, υπάρχει επίσης αγορά, μα εκεί οι άνθρωποι τρέφονται κυρίως με ό,τι παράγουν. Ένα συνηθισμένο γεύμα αποτελούνταν από ένα κομμάτι ψωμί ανάλογα με τη ποιότητα των σιτηρών κάθε περιοχής, ένα κρεμμύδι, λίγες ελιές ή ένα κομμάτι τυρί ή παστό κρέας, όσπρια, χόρτα και λίγο κρασί ως συμπλήρωμα των θερμίδων, κι αυτό όταν υπήρχε.

Στις μικρές κτηνοτροφικές κοινωνίες, τα σιτηρά με τη μορφή πρόχειρου και συχνά χωρίς προζύμι ψωμιού και ο χυλός από δημητριακά με λίγο ξινόγαλο ή τυρί ή βούτυρο ή ακόμα με νερό, κρεμμύδια και δυο σταγόνες λάδι, αποτελούσαν τη μόνιμη βασική τροφή τους. Εξαιρεση από τα καθημερινά λιτοδίαιτα γεύματα γινόταν στις μεγάλες χριστιανικές γιορτές, όπου το κρέας αποτελούσε την κύρια τροφή.

(gastronomion.blogspot.com)

ΣΚΕΥΗ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ ΧΡΗΣΗΣ

Νταμιτζάνα: σκεύος για την αποθήκευση του κρασιού.

Χάλκινα σκεύη που χρησιμοποιούσαν για το μαγείρεμα και την αποθήκευση των τροφών.

(Ελλας2021.Eu)

Ευαγγελία Καχριμάνη και Ιωάννα Πέτρου, ΣΤ΄2

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΟ ΑΡΓΟΣ ΣΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας, η εκπαίδευση των παιδιών λαμβάνει χώρα κοντά σε κληρικό, αποδεικνύοντας την άρρηκτη σχέση της χριστιανικής πίστης και της παιδείας.

Κατά τον 18^ο αι. λειτουργεί στο Άργος οργανωμένη Σχολή με σχολάρχη. Το 1790 ιδρύεται Σχολή από τον Ι. Περούκα . Έδρα της είχε τη μονή της Παναγίας της Κατακεκρυμμένης, οι μοναχοί της οποίας δίδασκαν πριν την Επανάσταση παιδιά των γύρω χωριών. Στο μοναστήρι βρέθηκε μια μεγάλη βιβλιοθήκη, αποδεικνύοντας ότι οι Οθωμανοί κατακτητές επέτρεψαν έμμεσα τη λειτουργία των σχολείων με τον όρο ότι θα διδάσκονταν απλά γράμματα και δεν θα απειλούνταν από τη μόρφωση των υποδουλωμένων Ελλήνων.

Στα χρόνια της επανάστασης του 1821, οι αρχές προσπάθησαν να προσθέσουν νέες αξίες στην ελληνική παιδεία, αρχίζοντας με τα πρότυπα του Ρήγα Φεραίου, προσδοκώντας στην επούλωση των προβλημάτων που δημιουργήθηκαν λόγω της υποδούλωσης. Κατά τα χρόνια της επανάστασης, η λειτουργία των σχολείων όπως ήταν φυσικό σταμάτησε. Το θέμα όμως της οργάνωσής της εκπαίδευσης ενδιέφερε όλα τα επίσημα κείμενα και τις αρχές που προέκυψαν από τις Εθνοσυνελεύσεις κατά τη διάρκεια του αγώνα.

Η Πελοποννησιακή Γερουσία δημιούργησε σχολεία και των δύο φύλων και μάλιστα με την αλληλοδιδασκτική μέθοδο. Το 1824 η πενταμελής επιτροπή με πρόεδρο τον Άνθιμο Γαζή, με σχέδιο οργάνωσης της εκπαίδευσης που κατέθεσε, πρότεινε την ίδρυση Κεντρικού αλληλοδιδασκτικού σχολείου στο Άργος που θα λειτουργούσε ως πρότυπο Διδασκαλείο για τους δασκάλους κατά την αλληλοδιδασκτική μέθοδο. Από το διδασκαλείο του Άργους αποφοίτησαν αρκετοί δάσκαλοι, οι οποίοι ανέλαβαν να διαφωτίσουν τους μαθητές τους. Στην κεντρική σχολή του Άργους πήγαιναν από κάθε επαρχία δύο ως τρεις νέοι, με πρόοδο στην ελληνική γλώσσα για να εκπαιδευτούν στη νέα μέθοδο. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι τα χρήματα για αυτές τις δράσεις προέρχονταν από τους κατοίκους και τα μοναστήρια.

Το 1824, ψηφίστηκε από την κυβέρνηση η ίδρυση πανεπιστημίου στο Άργος και αγοράστηκε το οικοπέδο, στο οποίο μετέπειτα ο Καποδίστριας έχτισε τους στρατώνες ιππικού. Ο Καποδίστριας ως κυβερνήτης κατέβαλλε προσπάθειες να αλλάξει τον προσανατολισμό της εκπαίδευσης. Στο Άργος την εποχή αυτή λειτούργησαν ένα δημόσιο αλληλοδιδασκτικό σχολείο, ένα ιδιαίτερο παρθεναγωγείο, ένα ιδιαίτερο ελληνικό σχολείο και μερικά ακόμα σχολεία «των κοινών γραμμάτων».

(Αργολική Βιβλιοθήκη, 2018)

Παναγιώτης Γκουντάνης, Κωνσταντίνος Δαγρές & Εβελίνα Δημητράκουλα, ΣΤ΄1

Καποδιστριακό σχολείο – 1ο Δημοτικό Σχολείο Άργους

Το διδακτήριο θεμελιώθηκε στις 12 Ιουνίου 1830 και εγκαινιάστηκε στις 11 Ιουνίου 1831 με παρουσία του Καποδίστρια. Τα εγκαίνια έγιναν με ιδιαίτερη λαμπρότητα, γιατί ήταν γνωστό το μεγάλο ενδιαφέρον του κυβερνήτη για την παιδεία του έθνους και η ανέγερση του διδακτηρίου εξέφραζε την εκπαιδευτική πολιτική του. Παράλληλα, ήθελε ν' αποδείξει ο Καποδίστριας ότι είχε λαϊκά ερείσματα, σε μια εποχή που οι αντιπολιτευόμενοι έδειχναν φανερά την εχθρότητά τους.

Το κτίριο, όπου θα στεγαζόταν το Αλληλοδιδασκτικό Σχολείο Άργους, ανέλαβε ο Ελβετός μηχανικός Ντεβώ. Ως εργολάβος μνημονεύεται ο Χαρίτων Κάππος. Ύστερα από κάποιες κακοτεχνίες και καθυστερήσεις, ο Ντεβώ απομακρύνθηκε και για την αποπεράτωση του έργου τοποθετήθηκε από τον κυβερνήτη ο αρχιτέκτονας Λάμπρος Ζαβός. Το διδακτήριο υπολογιζόταν για 300 μαθητές. Επίσης, την ίδια εποχή κτίστηκε οικία και για τον δάσκαλο στο νοτιοδυτικό άκρο της μεγάλης αυλής. Μετά τη δολοφονία του Καποδίστρια το σχολείο δεν ήταν δυνατό να λειτουργήσει κανονικά. Ο τότε δάσκαλος Ν. Φανδρίδης έμενε απλήρωτος, χρήματα για τα λειτουργικά έξοδα δεν υπήρχαν και το χειρότερο, υπέστη μετατροπές και φθορές, γιατί προγραμματιζόταν να

γίνουν εκεί οι εργασίες της Ε΄ εθνοσυνέλευσης, οι οποίες άρχισαν σ' αυτό, αλλά συνεχίστηκαν και περατώθηκαν στην Πρόνοια Ναυπλίου (Ιούλιος 1832).

Μετά από τρεις επισκευές, με την τελευταία το 1932, αναβαθμίστηκε η εικόνα του και ο νεοκλασικός χαρακτήρας του και σήμερα στεγάζει το 1ο Δημοτικό σχολείο της πόλης.

(Αργολική βιβλιοθήκη, 2019)

Φαίη Κωστάκη, ΣΤ΄2

Η Παναγιά Πορτοκαλούσα, και το «κρυφό σχολειό»

Ο Ιερός Ναός της Παναγίας Πορτοκαλούσας ή Κατακεκρυμμένης

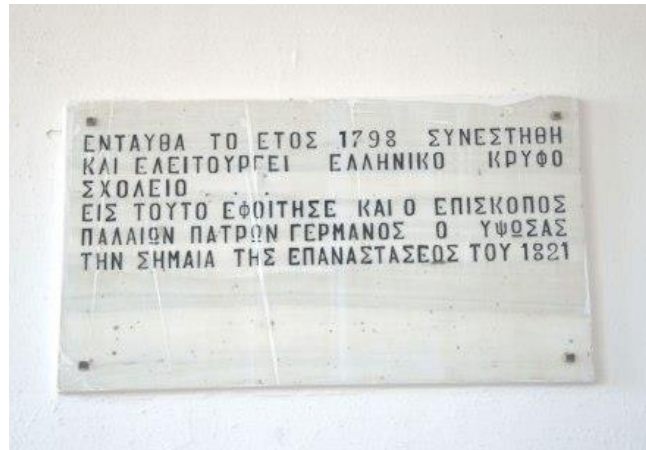
Ο Ναός της Παναγίας της Κατακεκρυμμένης ή Πορτοκαλούσας, ευρίσκεται στη ΒΑ πλευρά της Λάρισας επάνω στον βράχο, όπου την αρχαία εποχή υπήρχε ιερό της *Ακραιάς Ήρας*.

Η *Παναγία* αρχικώς λειτουργούσε ως μοναστήρι και η ιστορία της ξεκινάει από το 1700 περίπου. Η Μονή από

πολύ νωρίς έγινε πλούσια και άκμασε τόσο, ώστε αναφέρεται σε εφημερίδες της Κυβέρνησης του 1835 ως χωρίον του Δήμου Αργείων. Προεπαναστατικά μνημονεύεται ως ηγούμενος της Μονής ο *Βενέδικτος* (1803) και κατόπιν ο *Παρθένιος* μέχρι το 1845. Ο αξιολογότερος και τελευταίος ήταν ο *παπα-Ανανίας Δαγρές* από το *Κουρτάκι*, ο οποίος άνοιξε τον δρόμο που οδηγεί από τις *Πορτίτσες* στη Μονή και μεγάλωσε το κτιριακό συγκρότημα. Αναγκάστηκε όμως από τον *Στρατηγό Δημήτριο Τσόκλη*, με τον οποίο προφανώς δεν είχε καλές σχέσεις, να εγκαταλείψει το Άργος το 1855 και να μεταβεί σε μοναστήρι της Κοιλιάδας. Κατόπιν τούτου, το 1856 η Μονή έγινε ενοριακός ναός και παρεκκλήσι του Αγίου Ιωάννη. Το 1906, το *Μεγάλο*

Σάββατο προς Κυριακή του Πάσχα, 4 Απριλίου, καταστράφηκε από πυρκαγιά, που προήλθε πιθανότατα από πυροτέχνημα.

Η Μονή συνδέθηκε με διάφορα γεγονότα της προεπαναστατικής και επαναστατικής περιόδου. Λειτουργήσε το πρώτο σχολείο του Άργους (1798) με πρωτοβουλία των *Περουκαίων* από όπου πέρασε ως μαθητής ο Παλαιών Πατρών Γερμανός. Εκεί δίδαξε ο *Ησαΐας Καλαμαράς* από το Αγιονόρι, που ήταν σχολάρχης την περίοδο 1805-1821, ο ιερομόναχος *Νικηφόρος Παμπούκης* από τα Καλάβρυτα και οι μοναχοί *Ιερεμίας* και *Ραφαήλ*.

Ως σχολείο λειτουργήσε και μετά το 1821. Μετά την ήττα των Ελλήνων στον Ξεριά (25-4-1821) ο άμαχος πληθυσμός αλλά και αρκετοί μάχιμοι, όπως ο *Παπαρσένης Κρέστας* από το Κρανίδι, κατέφυγαν στη Μονή, για να αποφύγουν την οργή του *Κεχαγιάμπεη*. Επίσης, ιδρύθηκε εκεί το 1822 το πρώτο ελληνικό νομισματοκοπείο, το οποίο όμως δεν πρόλαβε να λειτουργήσει. Τα σημαντικότερα από τα σωζόμενα ιερά κειμήλια είναι ένα Ευαγγέλιο έκδοσης Βενετίας (1776) και δύο εικόνες, μία των Εισοδίων της Θεοτόκου (1705) και άλλη μία, της Παναγίας Γλυκοφιλούσας. Ο Ναός της *Παναγίας της Κατακεκρυμμένης ή Πορτοκαλούσας*, που είναι αφιερωμένος στα Εισόδια της Θεοτόκου.

(Ιερός Ναός Παναγίας της Κατακεκρυμμένης ή Πορτοκαλούσας Άργους, 2008 & Wikipedia, 2020)

Αντώνης Αλωνιστιώτης, ΣΤ΄2

ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Γενική Αστυνομία Άργους

Μέχρι στιγμής παραμένει άγνωστο αν κατά τα έτη 1821-1822 λειτούργησε στο Άργος αυτοτελής τοπική Αστυνομία. Υπάρχουν ενδείξεις ότι αστυνομικά καθήκοντα ασκούσαν ο Πολιτάρχης, ο Έπαρχος και οι προκριτοδημογέροντες. Τον Μάιο του 1823 διορίστηκε Γενικός Αστυνόμος Άργους ο Γεώργιος Γλαρός ο οποίος αντιμετώπισε προβλήματα με τους ασκητές της εξουσίας της τοπικής κοινωνίας. Ωστόσο λίγα χρόνια αργότερα οι αρνητές του αστυνομικού θεσμού αναγκάστηκαν να αποδεχτούν την λειτουργία του. Στις αρχές Ιανουαρίου 1826 με απόφαση του Εκτελεστικού Σώματος διαλύθηκε η Πολιταρχία Άργους. Η Γενική Αστυνομία δεν θα μπορούσε πλέον να ισχυροποιείται με εκτελεστική δύναμη.

Όσπου στις 12 Μαρτίου ο Κολοκοτρώνης, με την ιδιότητα του Γενικού Αρχηγού των στρατευμάτων, επανάφερε σε ισχύ το θεσμό της Πολιταρχίας. Η ανικανότητα του πολιτάρχη που διορίστηκε από τον Κολοκοτρώνη είχε ως αποτέλεσμα την απρεπή συμπεριφορά των στρατιωτών και την αγανάκτηση των πολιτών οι οποίοι ξεσηκώθηκαν εναντίον του. Επίσης η αστυνομία αντιμετώπισε και άλλα προβλήματα. Η στέγαση και η πολεοδομία ήταν επίσης ένα πρόβλημα καθώς τα κτήρια χτιζόνταν δίχως αρχιτεκτονική τάξη. Τέλος, επέβαλλε αυστηρά μέτρα σε ότι αφορά το εμπόριο όπως την πώληση αγαθών στις γύρω περιοχές χωρίς την άδεια της Αστυνομίας.

Παράλληλα στο Άργος καθιερώθηκε ένα σύστημα υψηλής αστυνόμευσης διότι στην περιοχή είχαν εγκατασταθεί πολλοί ντόπιοι και ξένοι ένοπλοι και άμαχοι πολίτες. Ακόμη, το Υπουργείο Αστυνομίας φρόντισε να στήσει ένα ειδικό λογοκριτικό μηχανισμό για τα γράμματα. Επίσης ένα άλλο μέτρο υψηλής αστυνόμευσης ήταν η παρακολούθηση και η σύλληψη αντικυβερνητικών. Την εποχή εκείνη την Αστυνομία απασχόλησε ιδιαίτερα η αναζήτηση κατασκόπων και η αντιμετώπιση των ξένων.

Εβελίνα Δημητράκουλα, ΣΤ'1

Ανθρωποκτονίες-Γραμματισμοί

Τα εγκλήματα που συνέβαιναν κατά την επανάσταση αλλά και κατά την Ίδρυση του Ελληνικού κράτους θεωρούνταν ως συνήθη και από τους περισσότερους

χωρίς αξία τιμωρίας.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα υποβάθμισης αποτελεί ένα άγριο έγκλημα πατριαρχικής εξουσίας, που έγινε στα τέλη Ιουλίου 1824 στο Άργος. Ένας πατέρας με τους γιους του και μια γυναίκα σκότωσε την κόρη του με φρικιαστικό τρόπο. Η αστυνομία σε ανακοίνωσή της αναφέρει ότι ο πατέρας έχει απόλυτη εξουσία στη ζωή της κόρης του, μία λαϊκή δοξασία με ολέθριες συνέπειες πολλές φορές. Η ανακοίνωση αυτή ήταν ιδιαίτερης σημασίας γιατί την υπέγραφε ένας κληρικός, ο Παπαφλέσσας υπό την ιδιότητα του υπουργού Εσωτερικών και προσωρινά της αστυνομίας.

Άλλη κατηγορία εγκλήματος ήταν οι πράξεις αντεκδίκησης που είχαν ως θύματα αθώους ανθρώπους. Οι συγγενείς δολοφονημένων ξεσπούσαν σε συγγενείς των δραστών, ώσπου η αστυνομία του Άργους αναγκαζόταν να αναλάβει δράση. Καταχωρημένες είναι αρκετές περιπτώσεις τραυματισμών από αμέλεια ή από πρόθεση.

Υπήρχαν περιπτώσεις όπου διαπράττονταν εγκλήματα ψυχικής διαταραχής. Στο χωριό Ανυφί μία γυναίκα άτεκνη λόγω στειρότητας τραυμάτισε σοβαρά μια άλλη που βρισκόταν σε κατάσταση προχωρημένης εγκυμοσύνης, με ένα φρικτό τρόπο. Έγινε ανεπιτυχής προσπάθεια να εξεταστεί το έμβρυο. Πέρα από το γεγονός της αποτρόπαιας πράξης αξιοσημείωτη είναι η πρώτη ιατροδικαστική εξέταση εμβρύου στα νεοελληνικά εγκληματολογικά χρονικά.

Βλάσης Ανδριανάκος, ΣΤ΄1

Ληστείες – Κλοπές στην περιοχή της Αργολίδας

Κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας υπήρχαν πολλές περιπτώσεις κλοπών και ληστειών στην περιοχή της Αργολίδας. Αυτό που σήμερα θα λέγαμε «εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας». Η αστυνομία εκείνη την εποχή δεν είχε τα μέσα που έχει η σύγχρονη αστυνομία και έπρεπε να βρει αποτελεσματικές μεθόδους για να συλλάβει τους δράστες και συνήθως στηρίζονταν σε μαρτυρίες. Εάν υπήρχαν μάρτυρες απέφευγαν να καταθέσουν, γιατί φοβόντουσαν την εκδίκηση.

Ο υπεύθυνος Αστυνομικός της περιοχής, ο οποίος ονομάζονταν Έπαρχος, έπρεπε να σκεφτεί διάφορους τρόπους για να κάνει τους μάρτυρες να καταθέσουν, ένας από αυτούς ήταν να χρησιμοποιεί μοναχούς που έκαναν τους μάρτυρες να

αποκαλύψουν όσα γνώριζαν σαν μια μορφή εξομολόγησης. Ένας άλλος συνηθισμένος τρόπος, ο οποίος ήταν παράνομος αλλά αποτελεσματικός, ήταν ο ξυλοδαρμός των υπόπτων. Οι εξετάσεις των μαρτύρων φυλάσσονταν σε ένα αρχείο που υπήρχε στο αντίστοιχο με το σημερινό Υπουργείο της Αστυνομίας.

Μια δύσκολη περίοδο για την Αστυνομία ήταν λίγο πριν την είσοδο του Ιμπραήμ στο Άργος, αφού οι κάτοικοι είχαν φύγει από την περιοχή φοβούμενοι τον ερχομό του Ιμπραήμ. Έτσι, η πόλη του Άργους έμοιαζε έρημη και οι κλέφτες δρούσαν ελεύθερα. Οι δράστες ήταν Έλληνες αλλά και Μουσουλμάνοι δούλοι.

Οι δούλοι αποτελούσαν και αυτοί αντικείμενο αγοράς μαζί με αυτά που είχαν κλέψει από τους προηγούμενους κυρίους τους, και έτσι η αξία τους ανέβαινε όταν άλλαζαν ιδιοκτήτη, αλλά αυτό ίσχυε μόνο για τους μουσουλμάνους ιδιοκτήτες και όχι για τους χριστιανούς.

Αριστοτέλης Κωσταλάς, ΣΤ΄1

Καταπάτηση δημοσίων κτημάτων

Μετά την Επανάσταση του '21 η Εθνοσυνέλευση του Άστρους αποφάσισε να εκποιήσει τις εθνικές εκτάσεις καλλιεργήσιμης γης. Όμως υπήρξαν έντονες διαμαρτυρίες ότι αυτές οι εκτάσεις θα πέρναγαν στα χέρια λίγων πλουσίων. Έτσι αποφάσισαν να εκποιήσουν μόνο τα λεγόμενα «φθαρτά εθνικά κτήματα» δηλαδή σπίτια μύλους κτλ. και οι εθνικές εκτάσεις καλλιεργήσιμης γης, που αποτελούσαν τα 2/3 του συνόλου να τεθούν προς ενοικίαση. Για κάποιους το 1/3 καλλιεργήσιμης γης που τους έμεινε, τους ήταν πολύ λίγο με αποτέλεσμα να αρχίσουν να καταπατούν τα «εθνικά κτήματα». Δυο τέτοιες περιπτώσεις καταπάτησης αναφέρθηκαν από την αστυνομία του Άργους την άνοιξη του '25 στο χωριό Μπουγιάτι, αδικώντας έτσι τους φτωχούς αγρότες ενοικιαστές τους.

Αναστάκης Αγγέλου, ΣΤ΄1

Αστικές διαφορές

Η αντιμετώπιση των αστικών διαφορών στην εποχή της Τουρκοκρατίας είχε πολλές ιδιαιτερότητες. Το Υπουργείο Αστυνομίας σε κάποιες περιπτώσεις άφηνε τον

αστυνομικό να επιλύσει μόνος του τη διαφορά των εμπλεκόμενων και σε κάποιες άλλες να τους συλλάβει ή να τους ζητήσει να προσέλθουν μόνοι τους.

Σύμφωνα με τα αρχεία του Υπουργείου Αστυνομίας που έχουν βρεθεί, στις περισσότερες υποθέσεις αστικών διαφορών δεν αναφέρεται το όνομα του ενάγοντα, ενώ σε κάποιες απ' αυτές ούτε του εναγόμενου. Χαρακτηριστικά παραδείγματα που η Αστυνομία προσπάθησε να επιλύσει την διαφορά είναι στην Καρυά και στο Ανυφί, όπου οι πολίτες κατέβαλαν ένα ποσό στους τεχνίτες που είχαν κάνει εργασίες στα χωριά τους, μετά από απαίτηση των Αστυνομικών, ώστε να μην προσαχθούν.

Υπήρχαν όμως και περιπτώσεις όπου η συμπεριφορά της αστυνομίας ήταν καταπιεστική. Οι οικογένειες που δεν είχαν λεφτά για να πληρώσουν το χρέος τους, υποχρεώνονταν από την Αστυνομία να δώσουν ένα κομμάτι της περιουσίας τους για να μην οδηγηθούν στην φυλακή. Έχουν καταγραφεί και ιδιόμορφες περιπτώσεις. Σε μια απ' αυτές το Υπουργείο Αστυνομίας ζήτησε την επιστροφή προκαταβολής από έναν κυνηγό που αθέτησε τη συμφωνία του με έναν έμπορο και σε μια άλλη υποχρέωσε μία γυναίκα να ακολουθήσει τον άντρα της στο Ναύπλιο με συνοδεία αστυνομικού.

Σε πολλές αστικές διαφορές είχαν εμπλακεί και διάσημοι. Ο Δημήτρης Τσώκρης ζήτησε να κατασχεθεί μία ποσότητα κριθαριού, για άλεσμα στους Μύλους. Σε μια άλλη περίπτωση ο ίδιος απευθύνθηκε στο υπουργείο ώστε να υποχρεώσει την Μπουμπουλίνα να του επιστρέψει το κανόνι που του είχε πάρει από το Λεωνίδιο. Το συγκεκριμένο κανόνι το είχε πάρει ο Τσώκρης από τους Τούρκους ως λάφυρο το 1822.

Στα αρχεία του Υπουργείου Αστυνομίας έχουν καταγραφεί και αστικές αντιδικίες ανθρώπων της Αστυνομίας, όπως του τότε Υπουργού της Αστυνομίας Δημητρίου Δεσύλλα και του Σπυρίδωνα Παπαλεξόπουλου, Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Αστυνομίας. Τις εντολές για την επίλυση των αστικών διαφορών τις έδινε ο προσωρινός Διοικητής Ναυπλίου, όπως φαίνεται από τρεις περιπτώσεις. Η πρώτη αφορά την επίλυση μιας διαφοράς μεταξύ των καπεταναίων Λογοθέτη, Κόπελου και Παλαιοκώστα και οι άλλες δύο περιπτώσεις οικονομικού χαρακτήρα.

Αλέξανδρος Βλαχοσπύρος, ΣΤ' 1

(Αργολική Βιβλιοθήκη, 2019)

ΙΑΤΡΙΚΗ ΣΤΗΝ ΑΡΓΟΛΙΔΑ ΤΑ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ

Το οθωμανικό καθεστώς αδιαφορούσε για τα επιτεύγματα της ιατρικής επιστήμης, αν και οι πασάδες είχαν πάντα κοντά τους γιατρούς. Απαξίωναν την ιατρική επιστήμη σε αντίθεση με τους Έλληνες που είχαν αποδεχτεί τη σημασία της στην καθημερινότητά τους. Η αντιμετώπιση ιατρικών προβλημάτων των Ελλήνων εξαρτιόταν από τις κοινωνικές, άρα οικονομικές δυνατότητες που διέθεταν. Οι προνομιούχες οικογένειες παρακολουθούσαν την υγεία τους και κατέφευγαν στους γιατρούς.

Σύμφωνα με πηγές της εποχής (αρχείο της προυχοντικής οικογένειας Περρούκα του Άργους) στο Άργος είχαν καθιερώσει θεσμούς επωφελείς για το κοινωνικό σύνολο, όπως αυτόν του «κοινού ιατρού». Ο θεσμός αυτός λειτουργούσε σε επίπεδο κοινότητας, μισθοδοτείτο από τους πόρους της (ο μισθός των 1.000 γροσίων ήταν πολύ ικανοποιητικός) και παρείχετο και στέγη. Δηλαδή υπήρχε σύστημα κοινωνικής πρόνοιας με παροχή δημόσιας υγείας. Ιατρικές υπηρεσίες παράλληλα παρείχαν και ιδιώτες γιατροί, οι οποίοι μπορούσαν να είναι και αλλοεθνείς.

Οι άρχοντες της πολιτείας του Άργους Παναγιώτης Ιωαννούσης και Παναγιώτης Πασχαλίδης είχαν συμφωνήσει με τον γιατρό Χριστόδουλο Σεβαστό να έχει την επιστασία του Άργους και να κουράρει τους τυχόν ασθενείς. Συνηθέστερες ασθένειες που καταγράφονται σε ιστορικές πηγές ήταν πυρετοί από ελονοσία, τύφος, ψώρα, «σκοτούρα της κεφαλής» που ερμηνεύεται ως ζάλη, κεφαλαλγία ή σκοτοδίνη. Σε έγγραφο που είχε συντάξει ο Ιωάννης Περρούκας αναφέρεται σε δικό του περιστατικό αιμόπτυσης, το οποίο οδηγεί στην εκτίμηση ότι έπασχε από βαρύ πνευμονικό νόσημα που βρισκόταν σε τελικό στάδιο. Πολύ συχνά γίνεται λόγος για θανατηφόρα εγκεφαλικά επεισόδια. Η πανώλη είχε προσβάλει επανειλημμένα τους ντόπιους πληθυσμούς.

Ως νοσοκομείο λειτούργησαν οι στρατώνες και το «Νοσοκομείον Άγιος Κων/νος», το τζαμί δηλαδή του Άργους. Και τα δύο λειτούργησαν ως στρατιωτικά νοσοκομεία. Η προσφυγή των ασθενών σε γιατρό, η αναζήτηση θεραπειών και σκευασμάτων επιστημονικά αποδεκτών, η κατίσχυση του θεσμού του «κοινοτικού ιατρού» πιστοποιούν την αποδοχή υγειονομίας σε μία δύσκολη ιστορικά περίοδο.

(Αργολική Βιβλιοθήκη, 2010)

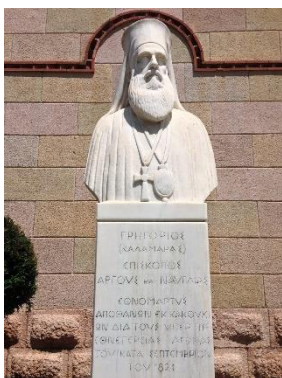
Λεωνίδας Κατσικαντάμης, ΣΤ'1

ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Στην Αργολίδα διαδραματίστηκαν πολλά και καθοριστικά γεγονότα που βοήθησαν σημαντικά στην αποτίναξη του τουρκικού ζυγού. Η συμμετοχή της Εκκλησίας στον απελευθερωτικό αγώνα του 1821 είναι αδιαμφισβήτητη τόσο κατά την προετοιμασία, όσο και κατά τη νικηφόρο διεξαγωγή αυτού. Ουσιαστικά κράτησε πνευματικά ελεύθερους τους Έλληνες, διατήρησε την παράδοση και ενίσχυσε το εθνικό όραμα. Η Εκκλησία πρωτοστάτησε στην εθνική παλιγγενεσία ποικιλοτρόπως.

Ενίσχυσε οικονομικά τον αγώνα παρ' όλη την οικονομική ένδεια των κληρικών. Σύμφωνα με τον νόμο του 1822 «περί συνάξεως των χρυσών και αργυρών σκευών ναών και μονών» η διοίκηση συγκέντρωσε αρκετές οκάδες αργύρου, το οποίο θα κάλυπτε ανάγκες του αγώνα αφού πριν θα μετατρεπόταν σε νόμισμα. Θα δημιουργείτο νομισματοκοπείο στη μονή της Κατακεκρυμμένης, όπου θα φυλασσόταν ο θησαυρός αυτός αλλά δεν έγινε τελικά και η συνδρομή της Εκκλησίας χάθηκε γιατί με την επέλαση του Δράμαλη εκλάπη. Όμως η Εκκλησία συνέχιζε να διαθέτει τα καντήλια, τα ιερά σκεύη και τα αφιερώματα αλλά και τρόφιμα για τις ανάγκες των αγωνιστών.

Χιλιάδες κληρικοί εντάχθηκαν σε ένοπλες ομάδες και πήραν μέρος σε μάχες, όπου άλλοι από αυτούς σκοτώθηκαν, άλλοι φυλακίστηκαν και βασανίστηκαν. Για τα ιδανικά της ελευθερίας μαρτύρησαν «υπέρ πίστεως και πατρίδος». Ο θάνατός τους τροφοδότησε την αγωνιστικότητα και την ελπίδα.

Ο μητροπολίτης Άργους Γρηγόριος Καλαμαράς ήταν μέλος της Φιλικής Εταιρείας και πέθανε στο Άργος στις 19 Σεπτεμβρίου 1821. Είχε αναδείξει τη σχολή του Άργους σε αξιόλογο εκπαιδευτικό ίδρυμα της περιοχής. Φιλοξένησε τον Παπαφλέσσα στην πόλη για μεγάλο διάστημα και βοήθησε στη μύηση πολλών ιερέων και προκρίτων της Αργολίδας στη Φιλική Εταιρεία.

Ανάλογη ήταν η πολιτική προσφορά των κληρικών που στελέχωσαν τις πρώτες τοπικές διοικήσεις και εθνοσυνελεύσεις.

Σε ναούς του Άργους διεξήχθησαν οι πολιτικές διεργασίες για τη συγκρότηση του ελεύθερου ελληνικού κράτους. Συγκεκριμένα, τους ναούς χρησιμοποίησαν για τη διεξαγωγή των εθνοσυνελεύσεων και εκεί ορκίστηκαν οι πληρεξούσιοι. Η Α΄ Εθνοσυνέλευση καταρχάς συνήλθε στον ναό του Τιμίου Προδρόμου Άργους, όπως και η ορκωμοσία των πληρεξουσίων της Δ΄ και Ε΄ Εθνοσυνέλευσης έγινε στον ναό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου Άργους.

Στη Δ΄ Εθνοσυνέλευση που έγινε στο Άργος, οι ιερείς των ενοριών είχαν καθοριστικό ρόλο. Ακριβώς επειδή αποτελούσαν παράγοντα εθνικής συνοχής, πριν τις εκλογές σε κάθε ενορία ο εφημέριος εκφωνούσε διαφωτιστικό λόγο, μετά κοινοποιούσε κατάλογο με τα ονόματα των υποψηφίων εκπροσώπων και τέλος κάθε ψηφοφόρος ορκιζόταν στο Ευαγγέλιο. Οι πληρεξούσιοι της Ε΄ Εθνοσυνέλευσης ορκίστηκαν στον ναό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου.

Η Εκκλησία προσέφερε δυνατότητες μάθησης με τους κληρικούς να αναλαμβάνουν ρόλους δασκάλων. Στη Μονή της Κατακεκρυμμένης και με πρωτοβουλία της επιφανούς οικογένειας Περρούκα συνεστήθη το Πρώτο Ελληνικό Σχολείο λίγο πριν την επανάσταση. Από αυτό το σχολείο αποφοίτησε ο Παλαιών Πατρών Γερμανός, που ύψωσε το λάβαρο της επανάστασης. Ήταν καταλυτική η συμβολή του κλήρου στην προαγωγή της μάθησης και κυρίως στον φωτισμό του έθνους σαν μοναδικός παράγοντας διαφύλαξης της ορθόδοξης πίστης και της καθαρότητας της Ορθοδοξίας.

(Αργολική βιβλιοθήκη & Η Εκκλησία της Ελλάδος, 2021)

Εβελίνα Δημτράκουλα, ΣΤ΄1

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Τα κλέφτικα τραγούδια ως διακριτό είδος των επικών δημοτικών τραγουδιών πήραν το όνομά τους από το περιεχόμενο των στίχων τους. Στους στίχους εγκωμιάζεται η ζωή, τα κατορθώματα, η νικηφόρα μάχη ή ο ένδοξος θάνατός τους. Μολονότι αναφέρονται σε ιστορικά γεγονότα, δεν περιλαμβάνουν ακριβή διήγηση, ούτε προσήλωση σε συγκεκριμένα πρόσωπα. Εδώ οι ήρωες, σε αντίθεση από τα ακριτικά, δεν έχουν υπερφυσικές ικανότητες και είναι απλοί θνητοί. Στα ολιγόστιχα λιτά, χωρίς εξηγήσεις και περιγραφές περιστατικών, κλέφτικα τραγούδια η μετάβαση από την μια εικόνα στην άλλη γίνεται γρήγορα. Σε όλα σχεδόν απαντάται ζωντανός διάλογος μεταξύ προσώπων, ενώ ενίοτε, όταν δεν υπάρχει δεύτερο πρόσωπο, ο δημιουργός εισάγει μια συμβατική εικόνα, ένα πουλί με ανθρώπινη λαλιά, μια κόρη, προκειμένου να παραχθεί ο διάλογος.

ΤΩΝ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΑΙΩΝ

Λάμπουν τα χιόνια 'ς τα βουνά κι' ο ήλιος 'ς τα λαγκάδια
λάμπουν και ταλαφρά σπαθιά των Κολοκοτρωναίων,
πόχουν τασήμια τα πολλά, τοις ασημένιαις πάλαις,
τοις πέντε αράδες τα κουμπιά, τοις έξι τα τσαπράζια,
οπού δεν καταδέχονται τη γης να την πατήσουν.
Καβάλλα τρώνε το ψωμί, καβάλλα πολεμάνε,
καβάλλα πάν 'ς την εκκλησιά, καβάλλα προσκυνάνε,
καβάλλα παίρν' αντίδερο απ' του παπά το χέρι.

Φλωριά ρήχουν 'ς την Παναγιά, φλωριά ρήχουν 'ς τους άγιους,
και 'ς τον αφέντη το Χριστό τοις ασημένιαις πάλαις.

"Χριστέ μας, βλόγα τα σπαθιά, βλόγα μας και τα χέρια."

Κι' ό Θεοδωράκης μίλησε, κι' ο Θεοδωράκης λέει:

"Τούτ' οι χαραίς που κάνουμε σε λύπη θα μας βγάλουν.

Απόψ' είδα 'ς τον ύπνο μου, 'ς την υπνοφαντασιά μου,
θολό ποτάμι πέρναγα και πέρα δεν εβγήκα.

Ελάτε να σκορπίσουμε, μπουλούκια να γενούμε.

Σύρε, Γιώργο μ', 'ς τον τόπο σου, Νικήτα, 'ς το Λοντάρι,
εγώ παου 'ς την Καρύταινα, πάου 'ς τους εδικούς μου,
ν' αφήκω τη διαθήκη μου και τοις παραγγολαίς μου,
τι θα περάσω θάλασσα, 'ς τη Ζάκυνθο θα πάω."

Ήταν η μέρα βροχερή

Μα ήταν η μέρα βρο- μουρτάτη, βροχερή
Και η νύχτα πο- μωρέ, ποντισμένη
Που κίνησ' ο 'Μπραήμ, άιντε, ρε Παπαφλέσσα, 'Μπραήμ, ο Ιμπραήμ πασάς
'ιντε, που κίνησ' ο 'Μπραήμ, 'Μπραήμ πασάς από την Α- από την Αλεξάνδρεια
Νύχτα σε νύχτα πε- άιντε, ρε Παπαφλέσα μου, πε- ωρέ, περπατεί
'ιντε, νύχτα σε νύχτα πε- μουρτάτη, περπατεί
Λιμάνι σε- μωρέ, σε λιμάνι φέρνει τ' ασκέρι δια- άιντε, ρε Παπαφλέσσα μου, δια-
ωρέ, διαλεχτό
Φέρνει τ' ασκέρι διαλεχτό, ούλο στραβαραπάδες
Και στη Μεθώνη άραξε μέσα στο Ναυαρίνο
(το τραγούδι αναφέρεται στην εκστρατεία του Ιμπραήμ, ο οποίος το 1825 ξεκινώντας
από την Αλεξάνδρεια έφτασε ως το Ναυαρίνο)

Μωρ' περδικούλα του Μοριά

Ωρέ, μωρ' περδικούλα, μωρ' περδικούλα του Μοριά
Μωρ' περδικούλα του Μοριά κοσμοπερπατημένη
Αυτού ψηλά, γειά σου, πέρδικα, αυτού ψηλά-να που πέτεσαι
Αυτού ψηλά που πέτεσαι και χαμηλά 'γναντεύεις
Μην είδες κλέ, γεια σου, πέρδικα, μην είδες κλέ-νε-φτες πουθενά
Μην είδες κλέφτες πουθενά, τους Κολοκοτρωναίους;

Εσείς βουνά ψηλά

Εσείς βουνά, ψηλά βουνά, με τα δασιά κλαριά σας,
με τα δασιά τα έλατα, το εν' απάνω 'ς τάλλο,
και πύργε της Καστάνιτσας, οπού βαστάτε κλέφταις,
τους κλέφταις τί τους κάματε, τους Κολοκοτρωναίους;
οπού φορούν χρυσά σπαθιά, μπαλάσκαις ασημένιαις,
χρυσά 'ν' και τα ντουφέκια τους, χρυσά μαλαματένια,
και τα τσαπράζια που φορούν, ούλο μαργαριτάρια.

Κείνοι το Μάρτη εδώ ήσανε και τον μισόν Απρίλη,
και την ημέρα τ' άη Γιωργιού, που είναι το πανηγύρι,
φίλοι τους προσκάλεσαν, τους είχανε τραπέζι.
Πάνω ποβάλαν τα φαγιά, κ' έκαμαν το σταυρό τους,
ψιλή φωνίτσα νάκουσαν, ψιλή φωνή νακούνε.
«Γι' αφήστε τα καλά φαγιά και πάρτε τα ντουφέκια,
τι οι Τούρκοι σας επλάκωσαν, τι οι Τούρκοι σας επήραν.»
Και τα ντουφέκια πήρανε, και τα σπαθιά τραυήξαν,
τους Τούρκους εκυνήγησαν, τους κάμαν ένα ένα.

(Elniplex & Αργολική βιβλιοθήκη, 2008)

Αντώνης Αλωνιστιώτης, Ευαγγελία Καχριμάνη και Ιωάννα Πέτρου, ΣΤ'2

Βιβλιογραφία

- Αργολικές ειδήσεις. (2020, Μάιος 21). Το Τούρκικο τζαμί που έγινε εκκλησία του Αγίου Κωνσταντίνου και Ελένης στο Άργος. www.argolikeseidhseis.gr
- Αργολικές ειδήσεις. (2012, Οκτώβριος, 31). Λυρκεία, ένας αρχαίος έρωτας. www.argolikeseidhseis.gr
- Αργολική Αρχαική Βιβλιοθήκη Ιστορίας και Πολιτισμού. (2010 Μάρτιος, 19). Δαγρές Γιαννάκος (Λαογραφικά της Αργολίδος). <https://argolikivivliothiki.gr>
- Αργολική Αρχαική Βιβλιοθήκη Ιστορίας και Πολιτισμού. (2009, Φεβρουάριος, 16). Εθνοσυνέλευση Δ' (Άργος, 11 Ιουλίου – 6 Αυγούστου 1829). <https://argolikivivliothiki.gr>
- Αργολική Αρχαική Βιβλιοθήκη Ιστορίας και Πολιτισμού. (2018 Ιούλιος, 31). Η εκπαίδευση στο Άργος το 19ο αιώνα. <https://argolikivivliothiki.gr>
- Αργολική Αρχαική Βιβλιοθήκη Ιστορίας και Πολιτισμού. (2009, Ιανουάριος, 27). Η Έκρηξη της Επανάστασης του 1821 στο Άργος. <https://argolikivivliothiki.gr>
- Αργολική Αρχαική Βιβλιοθήκη Ιστορίας και Πολιτισμού. (2019, Ιούλιος, 31). Η μάχη του Ξεριά στο Άργος (1821). <https://argolikivivliothiki.gr>
- Αργολική Αρχαική Βιβλιοθήκη Ιστορίας και Πολιτισμού. (2009, Μάρτιος 24). Η Μάχη των Δερβενάκιων (1822). <https://argolikivivliothiki.gr/2009/03/24/fighters-of-the-argos-district-in-1821/>
- Αργολική Αρχαική Βιβλιοθήκη Ιστορίας και Πολιτισμού. (2009, Οκτωβρίου 11). Η Μάχη των Μύλων (1825). <https://argolikivivliothiki.gr>
- Αργολική Αρχαική Βιβλιοθήκη Ιστορίας και Πολιτισμού. (2009, Μάρτιος, 11) Καποδιστριακό σχολείο (1ο Δημοτικό Σχολείο Άργους). <https://argolikivivliothiki.gr>
- Αργολική Αρχαική Βιβλιοθήκη Ιστορίας και Πολιτισμού. (2013, Ιανουάριος, 9). Κρίνες. <https://argolikivivliothiki.gr>
- Αργολική Αρχαική Βιβλιοθήκη Ιστορίας & Πολιτισμού. Ο ναός των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης (πρώην τζαμί) στο Άργος (2019, Ιούνιος, 5). www.argolikivivliothiki.gr
- Αργολική Αρχαική Βιβλιοθήκη Ιστορίας & Πολιτισμού (2009, Δεκέμβριος, 7). Οικογένεια Περρούκα, <https://argolikivivliothiki.gr/>
- Αργολική Αρχαική Βιβλιοθήκη Ιστορίας και Πολιτισμού. Παλαιών Πατρών Γερμανός (2009, Νοέμβριος 12). <https://argolikivivliothiki.gr>
- Αργολική Αρχαική Βιβλιοθήκη Ιστορίας & Πολιτισμού. Τσώκρης Δημήτριος (1796 – 1875). (2008, Νοέμβριος, 8). <https://argolikivivliothiki.gr/>
- Βικιπαίδεια. Άργος (2021, Φεβρουάριος, 14). <https://el.wikipedia.org>
- Βικιπαίδεια. Δ' Εθνοσυνέλευση Άργους (2020, Δεκέμβριος, 8). <https://el.wikipedia.org>
- Βικιπαίδεια. Κλέφτικο τραγούδι. (2020, Οκτώβριος, 8). <https://el.wikipedia.org>
- Βικιπαίδεια. Κρυφό Σχολείο (2021, Ιανουάριος, 25). <https://el.wikipedia.org>
- Η σημαντική μάχη των Μύλων (13 Ιουνίου 1825) - Οι Έλληνες νικούν για πρώτη φορά τον Ιμπραήμ λίγο έξω από το Ναύπλιο (2012, Μάρτιος, 25). www.istorikathemata.com
- Η Εκκλησία της Ελλάδος. <http://www.ecclesia.gr/1821/>

- Θέματα Ελληνικής Ιστορίας (2012). www.istorikathemata.com
- Καρδαράκου, Μ. (2021). Ανάγνωση της πόλης ως υπερβατικό κείμενο-παλίμψηστο : Άργος, <https://argolikoslibrary.files.wordpress.com>
- Κολιοπουλος Ι., Μιχαηλιδης Ι., Καλλιανιωτης Α.&, Μιναογλου Χ. (2015). «*Ιστορία του Νεότερου και Σύγχρονου Κόσμου*», ΣΤ' Δημοτικού, Υπ. Παιδείας, ΙΤΥΕ – Διόφαντος Μουσείο Ελληνικού Πολιτισμού. <https://www.benaki.org>
- Οι φορεσιές.(2021). Ελλάς 2021. Ανακτήθηκε από <http://ellas2021.eu>
- Ορθόδοξο wiki. (2008, Οκτώβριος, 30). Ιερός Ναός Παναγίας της Κατακεκρυμμένης ή Πορτοκαλούσας Άργους. <https://el.orthodoxwiki.org/>
- Τα άρματα των Ελλήνων στα χρόνια της επανάστασης.(2021). Ελλάς 2021. <http://ellas2021.eu>
- Ξηνταρόπουλος Π.(2006). «Η Αρχιτεκτονική της Κατοικίας στο Άργος το 19ο αιώνα», Έκδοση Πνευματικό Κέντρο Δήμου Άργους.
- Elniplex εκπαιδευτικό portal. 1821: Δημοτικά και κλέφτικα. <https://www.elniple.com/>
- Wikipedia (2020, Δεκέμβριος, 8).Παναγιά Πορτοκαλούσα, <https://en.wikipedia.org/>